

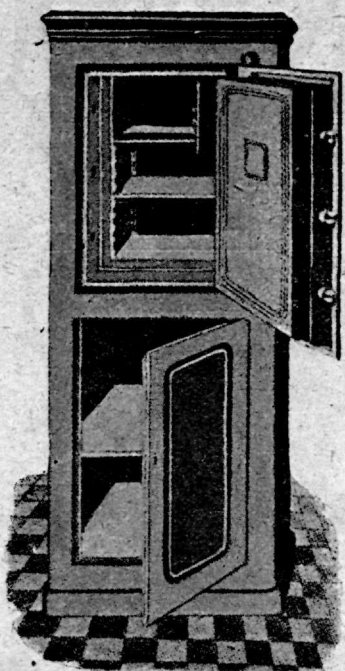
E2/K1

Vahel 2. lahtist lisalichte! (Eesti võitja medal) 3.e.t

KAITSE KODU!

20 MÄRTS 1928. № 5 HIND 30 SENTI.

Masinaehitus- ja kassakapitehas

„LAVERNA“

Tallinn

Kõnetr. 31-12.

Pääsukeset. 4.

Alati laos:

Naftamootorid 5—12 H. J.

Teraskassa- ja arhiivkapid,

**Piima pastörisaatorid ja
sisseseaded**

Tööde eest täieline vastutus

**Eesti Poola petrooleumi ühisus
S. PRZEMYSKI & Ko.**

„EESTIPOLMIN“

Poola Riigi Naffasaaduste Vabrikute peaesindus Eestis.

S o o v i t a b

esimesest allikast õige odavate hindadega kõiksugu naftasaa-
dusi sistemides ja vaatides, nagu: Mootori-naftat, bensiini,
masina-, mootori-, auto- ja silindriõlisid ja teisi naftasaadusi.

Firmal on oma osakonnad:

Tartus, Pärnus, Viljandis, Kure-
saares, Narvas ja Rakveres.

Tallinn, Lai t. nr. 1.

Kõnetr. 14-95 ja 15-64.

„EPHAGI“ odekolonni
 „ lõhnaõlised
 „ hambapastat

A.-S. Eestimaa Apteegi
 ja
 Rohukaubanduse Ühing

„EPHAG“

Harju tän. 41, Narva mnt. 42.
 Kõnetraat: 19-86 ja 31-55.

Laos alati kuulsamate Pariisi firmade: COTY, GUERLAIN, HOUBIGANT, PIVER,
 ROGER & GALLET, CHERAMY lõhnaõlid, puudrid ja iluduse kreemid.

UUDIS! „ISIS“ – Creme, Puuder, Seep, Hambapasta.

Iga mõistlik ja kokkuhoidlik kodanik, kel kodumaa kallis,
 ostab ainuüksi

kodumaa riidekaupu.

Selleks parim juhus nõuda kaup-
 lustest ja rätsepatelt ikka ja alati

Narva Kalevi Manufaktuuri kaupu,

sest Narva Kalevivabriku puht-
 villased ülikonna- ja palituriided

on tugevad, on nägusad, on odavad.

Iga kangas varustatud vabriku märki-
 dega, mida ostmise juures tähele panna.

**Narva Kalevi Manufaktuuri kaubad saada
 kõigis paremates riideärides.**

Tänases numbris:

Pööripäeval.

Kaitseliidu Kotkaristi statuut.

Laskemärgid ja nende väljaandmise reeglid.

Täiendavad juhtnöörid kaitseliidu laskemärkide väljaandmise kohta.

Petöfi Sandor.

Vabadussõja ajal kaitseväes väeliinil teeninud, keskkooli ja kõrgema haridusega noormeeste ettevalmistamine reservohvitserideks.

Malevate talvine sportlik tegevus.

Lõunamaalane põhjamaa kangelasena.

Naiskodukaitse kodukorra põhijooned.

Kuidas Einmanni kompanii sai laskeraja.

Üks tööpäev laskerajal.

Kuidas malevlane Külm sai laskuriks.

Ennustaja.

Sakalamaa maleva suusavõistlused.

Kaitseliit toob Eestisse uue spordiharu.

Pealik Suursöödi lahkumisel.

Lääne maleva väledamad suusamehed.

Narva maleva õnnestunud võistlused.

Suusaretk Paidest Tallinna.

Veebruar Tartu malevas.

Lipu annetamine Kadrina malevkonnale.

Kui enamlased olid ja põgenesid.

Male.

Naljad.

TSIRKLIKASTID E. O. Richter

JOONESULED

TSIRKLIID

Valgustuspaber ~ Joonistus- ja kirjutuspaber rullides ja lehtedes ~ Pauspaber
Joonistuslõuend ~ Millimeeterpaber ~ Millimeeterpauspaber.

Kõiksugu muid joonistus- ja kirjutustarbeid suures valikus

soovitab

PHILIPP SCHAEFER S/S.

Harju tän. 21.

Kõnetraat 12-12.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU
ILMVB

HÄÄLEKANIDJA
KAKS KORDA KVVJ

IV AASTAKÄIK

Nr. 5

20. MÄRTSIL 1928

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 6 krooni, poolaastas
3 krooni, veerandaastas 1 kroon 50 senti,
kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 40 krooni,
1/2 lehek. 20 krooni, 1/4 lehek. 10 krooni ja
1/8 lehek. 5 krooni. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 senti.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid
igal äripäeval kella 1/2 9—10 h.

Pööripäeval.

Täna on pööripäev ja algab kevad. Homme on päev juba ööst pikem ja on kevad.

Talv on ametlikult taganenud ja tegelikult ongi ta kadumas iga päevaga rohkem ja rohkem. Heledad, silmipimestavalt heledad päevad on praegu. Kahvatu lumi, see, mida alles hiljuti nimetasime maapinna pehmeks vaibaks, see on veel vaid mineviku jäänus, iga päev valusvalgena põgeneb ikka kaugemale pöösaste alla ja hoovinurkadesse, taganeb tuhmina ja luitununa, kaugemale valgusest ja ärkamisest — mineviku asi.

Elutu ja külm peab kaduma, sest tema aeg on möödas. Algab võrsumise, idanemise aeg.

*

Mööda jõudmas on ka meie, kaitseliidu, tegevuse talvine järk. Ilmastik, uued õppustingimused muudavad selles palju. Ja algab kevadine, suvine, sugugi vähem hoolt ja energiat nõudev, sest tööd on meil teha veel palju ja meil kellelgi pole aega liig palju. Eriti maksab viimasena öeldu põllumeeste, üldse maa-kaitseliitlaste kohta, kellele kevad ja suvi tähendavad suurimat ja raskeimat töö-aega.

Aga sihid, mis me enestele seadnud, väärivad nende poole püüdmist. Ja kas meie ei peaks väärima neid sihte, s. t. kas oleme küllalt hoolsad, küllalt tegevad nende suurte sihtide kohaselt?

Uus päev algab ka meie õppetegevuse selles osas, mis käsitleb laskeasjandust. Õieti on ta juba alanud, vähemalt suuremas osas malevates.

Ei või olla eha kodukaitsja, kui ei osata küllalt tabavalt lasta, kui pole kindel käsi ja silm. Seda tõsiasja oleme meie ajakirja veergudel mitu korda toonitanud ja ei väsi seda tegemast ka tulevikus. Õnneks pole seda aga vist enam nii korduvalt vaja, kuna meie laskeasjanduses tõesti on alanud uus ajajärk, mitte ainult korralduste ja reeglite suhtes, vaid just ilmsikstulevas elevuses, malevlaste rohkes osavõtmises, huvirohkuses.

Ei tarvitse arvata, nagu oleks laskmine ainuüksi sõjaline harjutus. Kaugeltki ainult seda. Just patsifistlikkudes maades, nagu on seda Schveits, Rootsi, Norra, kes aastakümnete, sajandite vältel pole pidanud ühtki sõda ja ei kavatse seda teha ka tulevikus, on laskmine kõige kõrgemal järjel. Sest ta on ju ka sport, huvitav, mehekohane, suursugune sport — vabamehe sport. Seega on laskesport just kõrgel järjel ka just sportlikkudel maadel. Soomes, Saksamaal, Ungaris, Prantsusmaal, Kanas, Tschehhoslovakkias ja eelnimetatud kolmel igivanal spordimaal.

Meil peab laskesport muutuma eriti populaarseks, peab leidma eriti rohkesti harastajaid, kuna ta on kättesaadavam teistest, ühtlasi aga seab enesele peale sportlikkude sihtide veel suurema: kodukaitsesks

valmisoleku. Ja kes eestlastest ei oleks patrioot, isamaalane?

Seni seisis ta meil alles lapsekingis. Meil puudus korraldav keskorganisatsioon, puudus organisatsiooniline võrk üle maa, kes oleks tõmmanud kaasa rahvast, võimaldanud sellele suursugusele spordile levimise, millist ta väärrib. Karastab ju laskesport vaimu ja keha ehk veel paremini kui mõni oma otsekohestes väljendustes mõttetu, aga siiski harrastatav spordiharu. Ja mis puutub tahtejõu, enesekindluse, otsustamisvõime arendamisesse, siis pole vist teist spordiharu, millel oleks selleks arendamis-tegevuseks just hülkade seas nii palju eeldusi kui laskespordil.

Kaitseliit on endale eesmärgiks võtnud laskespordi levitamise ja harrastamise. Teisiti ei või lugu ju ka ollagi, kuna laskeosavusetu kodanik-kaitseliitlane ei või olla küllalt kindlaks kodukaitsjaks, kuid riigi julgeolek ja kodanikkude omakaitse on ju meie siht.

Vastavalt sellele on kaitseliit viinud ellu uue laskestüsteemi, millel kõik eeldused selle spordiharu suureviisilisele edenemisele kaasa aitamiseks. Sest ta põhjeneb sportlikul alusel, mis eriti tähtis.

Laskesportlased-kaitseliitlased on oma võimete kohaselt jagatud kuude klassi, kuna esimesesse nendest pääsmiseks peab läbi tehtama algajate kursuse. Igale laskur- ja kütiklassile vastab eriline kantav laskemärk, mille väljaandmise määrused ja

reeglid ja kujutused avaldatud meie ajakirja tänases numbris.

Laskemärkidel on laskespordi huvi tõstmisel võrratu tähendus, kuna nad on hinnanguks saavutustele, edaspidisele tööle kihutajaks.

*

Tänases numbris toome ka kaitseliidu Kotkaristi statuudid ja kujutused. Oleme meie ajakirja veergudel Kotkaristi vajaduse ja iseloomu juures pikemalt peatunud, seepärast on asjatu seda siin veel kord teha. Ainult üht tahame öelda: temale vastuseis on tulnud ainult neist ridadest, kus alati näägutatakse igasugust kodukaitsetööd ja selle tegijaid. Seejuures opeeritakse ainult väikluste ja põhjendamatate süüdistustega, mida alati kannud kõik need, kellel teeneid Eesti ja kodukaitse kindlustamises ning ülesehitamises, milliste teenete hindamiseks Kotkarist just asutatud.

*

Kaob talv. Tulevad põhjamaa pikad päevad, heledad ööd.

Tuleb võrsumine, idanemine, töö. Ainult tööle tahame elada, koduarmastuslikele ja anduvale tööle, et võiks igavesti heledaks muutuda meie ilusa põhjamaise maa tulevik.

Selleks jõudu, selleks indu, energiat. See olgu meie kevadsoov pööripäeval teineteisele.

Eesti esimene sini-must-valge lipp vabaduspäeva pidustustel. — Eesti Üliõpilaste Seltsi ajalooline lipp jõuab Tartus paraadile.

Kaitseliidu Kotkaristi statuut.

Vabariigi Valitsuse otsus
17. veebr. 1928. a.

kinnitada

Riigivanem (J. Tõnisson).

(K. Terras)

Riigisekretär.

I. Üldised määrused.

§ 1. Kaitseliidu Kotkarist asutatakse meie iseseisvuse 10. aastapäevaks eesmärgiga, annetada seda neile, kellel on vääri- lisi teeneid Eesti või kaitseliidu vastu.

§ 2. Kaitseliidul on õigus annetada Kotkaristi Eesti ja välisriikide kodanik- kudele nende poolt Eestile või kaitseliidule ülesnäidatud tähtsate ja üldkasulikkude kodanliste või sõjaliste teenete ning aga- ra, südi või kauakestva kohusetruu tege- vuse eest kaitseliidus.

Sõjalisi teeneid võib korda saata nii sõja- kui ka rahuajal.

§ 3. Kotkarist on viieklassiline:

I k l a s s — Kotkaristi täht vasakul küljel ühes õlalindiga üle parema õla ja Kotkaristi märgiga õlalindi otste siduvuse kohal;

II k l a s s — Kotkaristi täht vasakul küljel ja Kotkaristi märk kaelas;

III k l a s s — Kotkaristi märk kaelas;

IV ja V k l a s s — Kotkaristi märk va- sakul rinnal.

§ 4. Sõjaliste teenete eest annetatava Kotkaristi tunnuseks on kuldööskade li- sandus tähele ja ristile.

§ 5. Kotkarist annetatakse klasside järjekorras, alates kõige nooremast, mil- liseks loetakse V klass.

I, II ja III klassi Kotkaristi võib anne- tada väljaspool klasside järjekorda. Välja- maalastele võib kõikide klasside Kotka- risti annetada väljaspool klasside järje- korda.

§ 6. Kaht üheklassilist Kotkaristi, sõjaliste ja kodanliste teenete eest, ühele ja samale kavalerile ei anta. Kui kavaleril on Kotkarist kodanliste teenete eest, siis sõjaliste teenete eest lisatakse mõõgad juure varem annetatud Kotkaristile ko- danliste teenete eest.

§ 7. Igal kodanikul on võimalus Kot- karisti vääriliseks saada, kuid Kotkaristi enesele nõuda pole kellelgi õigust.

II. Kotkaristi annetamise kord.

§ 8. Kotkaristi annetamist otsustab Kotkaristi nõukogu, mille koosseisu kuu- luvad:

- a. kaitseliidu vanematekogu presiidium;
- b. kaitseliidu ülem ja
- d. kaitseliidu keskjuhatusest — 1 esin- daja.

§ 9. Kotkaristi nõukogu koosolekut juhatab vanematekogu esimees ehk selle äraolekul üks abiesimeestest. Otsused te- hakse lihthäälteenamusega. Kvoorumid moodustavad 4 liiget. Kotkaristi nõukogu sekretäri kohuseid täidab kaitseliidu pea- staabi ülem. Kotkaristi nõukogu koosole- kud on kinnised.

§ 10. Kotkaristi annetamine nõukogu liikmetele ja sekretärile sünnib kaitseliidu vanematekogu ja keskjuhatuse ühisel kin- nisel koosolekul lihthäälteenamusega.

§ 11. Kotkaristi nõukogul on õigus ettepanekuid kinnitada, muuta ja tagasi lükata. Sama õigus on vanematekogu ja keskjuhatuse ühisel koosolekul, kui Kotka- risti annetamine sünnib § 10 alusel.

§ 12. Ettepanekud Kotkaristi anneta- miseks tehakse Kotkaristi nõukogule. Nõukogu liikmete ja sekretäri peale te- hakse ettepanekud vanematekogule. Ette- panekuid on õigus teha:

- a. kaitseliidu ülemal ja
- b. kaitseliidu keskjuhatusel.

Kotkaristi annetamise küsimuse alga- tajateks peale Kotkaristi nõukogu liik- mete, kaitseliidu ülema ja kaitseliidu kesk- juhatuse, võivad olla peastaabi ülem, ma- leva pealikud ja naiskodukaitse keskjuha- tus. Kotkaristi nõukogu liikmed, peastaabi ülem, maleva pealikud ja naiskodukaitse keskjuhatuse esitavad oma algatuse kait- seliidu ülemale.

§ 13. Kotkarist antakse välja Vaba- riigi aastapäeval ja kaitseliidupäeval.

Kavaleridele Kotkaristi kätteandmine sünnib pidulikult, vastava tseremoniaga, millise korra töötab välja kaitseliidu pea- staap ja kinnitab Kotkaristi nõukogu.

§ 14. Kavaler tasub temale annetatud Kotkaristi tegeliku väärtuse kaitseliidu peastaabile.

Kotkaristi nõukogul jääb õigus Kotka- risti erilisel korral tasuta välja anda.

§ 15. Kotkaristi annetamist tõenda- takse vastava diplomiga, millel on kait-

seliidu pitser sisse pressitud kujul ja nõukogu esimehe, kaitseliidu ülema ja nõukogu sekretäri allkirjad.

§ 16. Kotkaristi kavaleridel, kellel kohtuotsuse põhjal õigused kitsendatud, ei oli õigus Kotkaristi kanda.

Nõukogu võib ära võtta Kotkaristi kandmise õiguse kavaleridelt, kui viimased Kotkaristiga kõlvatult või alatult ümber käivad.

Kotkaristi kavaleridelt tagasi ei nõuta.

§ 17. Ettepanekutes Kotkaristi nõukogule kavaleri kandidaatide kohta tuleb ära tähendada:

- a. ees-, isa- ja perkonnanimi;
- b. auaste, amet ehk teised sellesisulised andmed;
- c. kodakondsus;
- d. kas on juba Kotkarist, milliste teenete eest ja missuguse nimelt klassi kavaler;
- e. missugusele klassile ning missuguste teenete eest esitatakse;
- g. üksikasjaline teenete kirjeldus;
- h. aadress;
- i. ettepanija allkiri.

§ 18. Kõik kirjavahetus Kotkaristi asjus toimetatakse kaitseliidu peastaabi poolt. Kirjatoimetus oma iseloomu poolest on salajane. Kotkaristi annetamisega ühenduses olevad kulud kannab kaitseliidu peastaap.

III. Kotkaristi kirjeldus, kandmise kord ja kavaleride õigused.

§ 19. a) V ja IV klassi Kotkaristi märk kodanliste teenete eest kujutab neljajarulist musta, mõlematelt külgedelt emailitud, Malta risti, mida ümbritseb 0,5 mm laiune kuldraam. Risti läbimõõt 50 mm. Iga risti haru välimises otsas on täisnurgeline sisselõige, mille kumbagi kaateti pikkus on 12,5 mm.

Risti esiküljele on asetatud kaitseliidu embleemist vähendatud kujul oksüdeeritud hõbedast lennuks valmis olev põhjakotkas, kellel vasaku jala küünte vahel — riigivapp kuldsel põhjal, kuna parema jala küünte vahel riigivapi kaitseks — kahteraga mõök. Kotka tiibade vaheline läbimõõt äärmiste sulgede otstest — 23 mm. Kaugus kotka pealaest kuni sabasulgede otsteni — 19 mm. Mõõga pikkus — 14,5 mm.

Risti tagumisel küljel on 10 mm. diam. must emailitud kuldäärtega sõõr. Sõõri sees on numbrid asetatult üksteise alla:

24-II-1928. Risti harude tagumisel küljel on kaitseliidu deviis „Pro Patria“.

b) III klassi Kotkaristi märk kodanliste teenete eest sarnaneb IV klassi Kotkaristi märgile, kuid risti läbimõõt on 58 mm ja risti iga haru välimises otsas asuva täisnurgalise sisselõike kaateti pikkus — 15 mm.

c) II ja I klassi Kotkaristi märk kodanliste teenete eest koosneb III klassi Kotkaristi märgist ja tähest.

Kotkaristi täht kujutab kaheksaharulist reljeefset tähekujulist märki, millele on asetatud V klassi rist. Täht koosneb 96 teemandikujulisest ekstsentriliselt suurenevatest kümmude reast. Tähe läbimõõt on 85 mm.

§ 20. Sõjaliste teenete eest annetava Kotkaristi märgile ja tähele lisatakse juure ristamisi üksteisest ülekäivate kuld-mõökade paar järgmiselt:

a. ristile — kinnitatakse ristamisi üksteisest üle käivad mõõgad käepideme kohalt liikuvalt ristiharu teravotste külge, mis kotka pea kohal. Mõökade pikkus ühes käepidemega I, II ja III klassi Kotkaristi märgile — 35 mm., IV ja V klassi Kotkaristi märgile — 33 mm.

b. tähele — kinnitatakse läbi tähe tsentri ristamisi üksteisest ülekäivad mõõgad sümmeetriliste põiktäheharude peale, kuna vertikaal- ja horisontaalharud katmata jäävad. Mõökade käepide asub all-tera ülalpool. Mõökade pikkus — 85 mm.

§ 21. I klassi Kotkarist koosneb vasakul pool küljel kantavast tähest ja üle parema õla mundri või vesti peal kantavast lindist, mis lõpeb lehviga, mille külge kinnitatakse I klassi rist. Õlalint on 105 mm lai, keskel orangevärv — 89 mm laiune riba, mõlemal pool seda järgnevad piki linti 4 mm laiused rukkilillesinised triibud ja 4 mm laiune orangekant.

II klassi Kotkarist koosneb vasakul pool küljel kantavast tähest ja lindiga kaelas kantavast II klassi ristist. Lint on 40 mm lai; keskel rukkilillesinine 1 mm laiune triip, mõlemal pool seda järgnevad piki linti orangevärv 15 mm. laiune riba, siis 3 mm laiune rukkilillesinine triip ja 1,5 mm laiune orangekant.

III klassi Kotkarist kujutab lindiga kaelas kantavat III klassi risti. Lint sarnaneb II klassi Kotkaristi lindile.

IV klassi Kotkarist kujutab lindiga vasakul rinnal kantavat IV klassi risti. Lint on 36 mm lai, keskel orangevärv 27 mm laiune riba, mõlemal pool seda järgnevad piki linti 3 mm laiused rukti-

lillesinised triibud ja 1,5 mm laiune oran-
gekant. Lindi pikkus 50 mm. Lindi alu-
mine osa 18 mm ulatuses omab täisnurga
kuju. Lindil on 24 mm diam. rukkilille-
sinine rullmärk.

V klassi Kotkaristi sarnaneb IV
klassi Kotkaristile ja kantakse samasugu-
sel lindil, kuid ilma rullmärgita.

§ 22. Rinnal kantavaid Kotkaristi
märke kantakse vanuse järjekorras, mis-
juures vanema klassi märk on paremal.

§ 23. Kotkaristi märkide asemel vas-
tavalt sõjalistele ja seltskondlistele kom-
metele võib kanda nende linte ja minia-
tüürmärke.

V klassi Kotkaristi kavaler kannab V
klassi Kotkaristi linti;

IV klassi Kotkaristi kavaler — IV klas-
si Kotkaristi linti ühes rukkilillesinise rull-
märgiga;

III klassi Kotkaristi kavaler — III
klassi Kotkaristi linti;

II klassi Kotkaristi kavaler — II klassi
Kotkaristi linti ühe rukkilillesinise rull-
märgiga, mille all rukkilillesinine lehv;

I klassi Kotkaristi kavaler — II klassi
Kotkaristi linti — kahe rukkilillesinise
rullmärgiga, millede all rukkilillesinine
levh.

Lindid kantakse vanuse järjekorras,
misjuures kõrgema klassi märki linti kan-
takse paremal.

Miniatüürmärke kantakse kuue vasakul
rabatil.

§ 24. Kotkaristi kavaleridel on õigus
koodanliste teenete IV kl. Kotkaristi mi-
niatüürlist kujutust:

a. kanda märgina oma nimekaartidel,
kirjapaberil ja

b. tarvitada isiklikus pitskeris.

(N. Reek.)

Kindralstaabi kindral-major,
sõjaminister.

(J. Roska.)

Kolonel,
kaitseliidu ülem.

Riigivanem (J. Tõnisson.)

Riigisekretär (K. Terras.)

Laskemärgid ja nende väljaandmise reeglid.

Alljärgnevad kaitseliidu laskemärkide reeglid on äratrükk kaitseliidu ülema poolt kinnitatud kaitse-
liidu „Laskemäärustest sõjaväe piirides“.

§ 1. Kaitseliitlase edasijõudmist las-
keosavuses tähendatakse ära laskemärgi
annetamisega. Laskemärke on nelja liiki:

a. laskuri rinnamärk;

b. küti rinnamärk;

c. laskuri laskeakselband ja

d. küti laskeakselband.

§ 2. Laskurite ja küttide rinnamär-
gid jagunevad kolme järku:

a. II klassi laskuri ja küti rinnamärk;

b. I klassi laskuri ja küti rinnamärk;

c. esilaskuri ja esiküti rinnamärk;

§ 3. Laskemärkide kirjeldus.

a) II klassi laskuri rinna-
märk kujutab kolmekümne mm läbimõõ-
duga kümneringilist rahvusvahelist emai-
leeritud reljeefset normaal-märklauda,
mille välimised 5 ringi (1—5) on valged ja
sisemised 5 ringi (6—10) — mustad;
ringjooned ja märklaua numbrid on kulla-
karva. Märklaua ülemisele äärelle on pai-
gutatud oksüdeeritud hõbedast, kaitseliidu
embleemist vähendatud kujul, lennuks val-

misolev põhjakotkas, kellel vasaku jala
küünte vahel riigivapp kuldsel põhjal, pa-
rema jala küünte vahel vapi kaitseks ka-
heteraga mõök. Kotka tiibade vaheline
läbimõõt äärmiste sulgede otstest — 23
mm, kaugus kotka pealaest kuni saba sul-
gede otsteni — 19 mm. Mõõga pikkus
14,5 mm. Märki musta südamikuga alla
ristamisi on paigutatud kaks oksüdeeritud
hõbedast püssi, millede pikkus 24 mm.
Püsside all on kullakarva Rooma num-
ber „II“.

b) I klassi laskuri rinna-
märk sarnaneb II klassi laskuri rinna-
märgile, kuid püsside all on oksüdeeritud
hõbedast kaks loorberioksa, mille ülemised
lehed ulatuvad püssi otsteni. Püsside all
loorberi okste alumiste otsade siduvuse
kohal on kullakarva Rooma number „I“.

c) Esilaskuri rinnamärk sar-
naneb II klassi laskuri rinnamärgile, kuid
märki ümbritseb oksüdeeritud hõbedast,
tammepuu lehtedest, kolmerealine pärg,

mille ülemised otsad ulatuvad kotka tiibadeni. Pärja sisemine külg toetub püssi otste ja pära vastu. Püsside all on kullakarva täht „E“.

d) II klassi küti rinnamärk sarnaneb II klassi laskuri rinnamärgile, kuid kaitseliidu embleem ja püssid on kullakarva.

e) I klassi küti rinnamärk sarnaneb I klassi laskuri rinnamärgile, kuid kaitseliidu embleem, püssid ja ilustus püsside all on kullakarva.

f) Esiküti rinnamärk sarnaneb esilaskuri rinnamärgile, kuid kaitseliidu embleem, püssid ja märki ümbritsev pärg on kullakarva.

g) Laskuri laskeakselband on valmistatud terashallist keeratud puuvillasest nöörist. Laskeakselbandil on nööri kummaski otsas silmused nööpidele kinnitamiseks, keskel 15 cm pikkune palmik, kolm heegeldatud helmekest ja üks samast nöörist punutud 15 mm diam. sõõr. Viimane asub akselbandi pikemas otsas kahe helmekese vahel, kolmas helm on teises otsas. Selle viimase helme külge kinnitatakse nööri otsas diskuse kujuline kaitseliidu embleem.

h) Küti laskeakselband sarnaneb laskuri laskeakselbandile, kuid on kollast värvi.

§ 4. Laskuri ja küti rinnamärgid kantakse vasakul pool küljel. Laskeakselbanti kantakse ainult vormirietuses. Erariietel võib kanda ketikese otsas kuue vasakul rabatil miniatüürrinnamärke, mis 2,5 korda vähemad tegelikkudest.

§ 5. Laskemärgid antakse kõigile kaitseliitlastele, kes vastavad lasketingimused täitnud.

§ 6. Laskemärgid antakse välja määrisaaja kulul. Kaitseliidu ülemal jääb õigus laskemärke erilisel korral tasuta välja anda. Miniatüürrinnamärgid muretseb kaitseliitlane omal kulul.

§ 7. Kaitseliidust lahkumise puhul jääb lahkunule laskemärkide kandmise õigus edasi.

Kaitseliidust väljaheitmise puhul kaotab väljaheidetu laskemärkide kandmise õiguse ning on kohustatud kaitseliidu poolt tasuta annetatud laskemärgid tagasi andma.

§ 8. Laskemärkide väljaandmise tingimuste ja kandmise korra kohta on kaitseliidu ülemal õigus anda käesolevate reeglite alusel täiendavaid juhtnööre.

Täiendavad juhtnöörid

kaitseliidu laskemärkide väljaandmise kohta.

Kaitseliidu ülema käskkiri nr. 13.

§ 1.

Avaldan teadmiseks vabariigi valitsuse poolt 17. veebruaril s. a. kinnitatud kaitseliidu „Kotkaristi“ statuudi ja kaitseliidu laskemärkide kirjelduse ja nende väljaandmise reeglid.

Lisa: Nimetatud.

§ 2.

Vabariigi valitsuse poolt 17. veebruaril s. a. kinnitatud „Kaitseliidu laskemärgid ja nende väljaandmise reeglid“ § 8 alusel panem maksma järgmised täiendavad juhtnöörid laskemärkide väljaandmise tingimuste ja nende kandmise korra kohta.

1) Õiguse laskemärkide kandmiseks omavad kõik kaitseliitlased, kes vastava klassi laskuri- või kütikutses on kinnitatud maleva pealiku käskkirjaga.

2) Laskemärke kannavad:

II klassi laskurid — II klassi laskuri rinnamärki,

I klassi laskurid — I klassi laskuri rinnamärki,

Esiklassi laskurid — esilaskuri rinnamärki ja laskuri akselbanti,

II klassi kütid — II klassi küti rinnamärki ja kütiakselbanti,

I klassi kütid — I klassi küti rinnamärki ja kütiakselbanti,

Esiklassi kütid — Esiküti rinnamärki ja kütiakselbanti.

3) Jõudes kõrgemasse laskeklassi jääb laskuritel ja kütidel õigus edasi kanda madalamate klasside laskemärke.

Kütide klassidesse jõudes kaotavad kaitseliitlased laskurite laskemärkide kandmise õiguse.

Madalamasse laskeklassi tagasiviimise

Laskemärgid.

II kl. kütiküsimärk

I kl. kütiküsimärk

Esikütiküsimärk

II kl. laskurimärk

I kl. laskurimärk

Esilaskurimärk

puhul jääb tagasiviidule endise klassi laske-
märkide kandmise õigus.

4) Vormiriietuses kantakse märgid va-
saku rinnatasku voldi peal. Kui korraga
kantakse mitut rinnamärki, siis asetatakse
nad ülalt alla vanuse järjekorras vertikaal-
joones 5 mm vahedega, kusjuures kõrgema
klasside rinnamärgid on ülalpool. Tsiivilriietuses kantakse märgid vasakul
küljel või kuue vasakul rabatil.

5) Laskeakselbanti kantakse vasakul
rinnal. Laskeakselbanti sõõriga varustatud
ots kinnitatakse kuue nõobile ja kaitse-
liidu embleemi kandev ots — õlaku all ole-
vale nõobile.

Erariietel laskeakselbante ei kanta.

6) Rinnamärke ja laskeakselbanti kan-
takse korraga.

7) Kõikide laskemärkide kandmine vormi-
riietuses ja rinnamärkide ja miniatüür-
rinnamärkide kandmine tsiivilriietuses on
lubatud igal ajal ja kohal, kus kaitse-
liitel on sünnis esineda vormiriietuses.

8) Klassi kutses kinnitatud kaitse-
liitlastele antakse tasuta sellekohane diploma,
missugune on varustatud kaitse-
liidu sissepressitud pitsoriga. Diplomil on vastava

maleva pitsoriga ja maleva pealiku ning sek-
retäri allkirjad.

9) Kaitse-
liidu poolt annetatavad laske-
märgid ja diplomid antakse välja piduli-
kult vabariigi aastapäeval, kaitse-
liidupäeval, maleva, malevkonna või kompanii aastapäeval, suvilaagrites või teistel tähtpäe-
vadel, mille tähtsust tahetakse alla kriip-
sutada kohaliku kaitse-
liidu üksuse elus. Samuti pidulikult, võimalust mööda, peab
sündima kaitse-
liitlaste eneste poolt muret-
setud laskemärkide kätteandmine.

10) Laskemärkide ja diplomide kätte-
andmine sünnib väljas ülesrivistatud üksuse ees või kinnises ruumis sellekohasel
aktusel. Pärast lühikest päevakohast kõ-
net kutsutakse välja märgisaajad, iga klass
eraldi, alates kõrgema klassi kütidest ja
laskuritest, kellele märgid ja diplomid
kätte antakse.

Peale muu tseremoonia mängib orkester
„tervitust“ või, orkestri puududes, hüütakse
märgisaajatele kolmekordne „elagu“.

Alla kirjutanud:

(J. R o s k a)

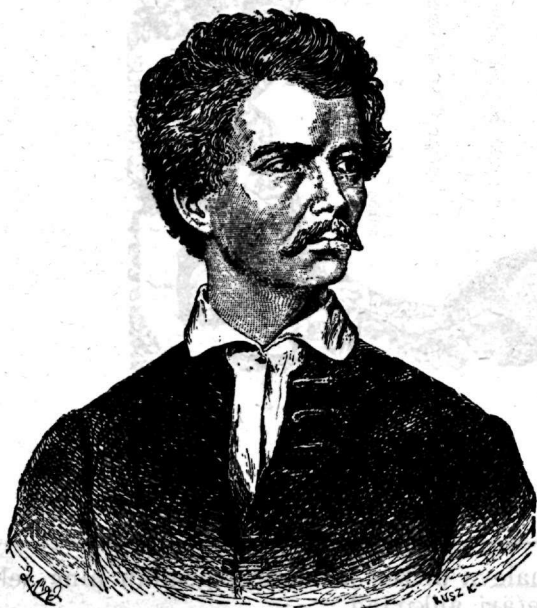
Kindral-majoor

Kaitse-
liidu ülem.

Käskkiri välja antud 15. märtsil kell 15.

Petöfi Sandor.

„15. märts 1848. a. osutub otsustavaks piirikiviks Ungari ajaloos. Sel kuupäeval vallanes esmakordselt Ungari rahvas tung astuda vabasse ellu vabana kõigest ballastist. Noor Petöfi oli sellal oma isamaal veel kaunis tundmatu. Ta ülesastumine 15. märtsil tõstis ta äkki kõrgele. 15 märtsi 1848. a. sündmused jäävad Ungari rasketel saatusepäevadel ikka elavaks tähiseks ja on alati võimalised Ungari rahva ülesäratamiseks hädaohu korral.“ — End. Ungari asekonsul Eestis hr. D. Laky, „Kaitse Kodu!“ 1927. a. nr. 7.

Petöfi Sandor

Petöfi Sandor on Ungari kirjanduse väljapaistvam lüüriline suurvaim. Teised rahvad tunnevad teda ainult katkendiliselt, tihti ainult proosatõlgete kaudu, ent ka nemad teavad, et ta on Ungari rahvavaimu kehastuseks. Et vääriliselt hinnata ta tähendust Ungarile, peame süvenema ta eelkäijaist loodud vaimlisse ja kirjanduslikku õhkkonda. Vörösmarty pakkus möödunud sajandi neljakümneandais aastais ainult vähe; tema eepilised ja lüürilised luuletused olid esile kutsunud otsustava pöörde luulelises keeles ja väljendusviisis. Bajza kaudu muutus kirjandus salongiks, mille parkett-põrandal tohiti liikuda ainult tagasihoidlikult ja lakk-kingis; vaimutu halitsemise paigaks, mille aknad olid hermeetiliselt suletud igasugusele rahvapärasele voolule. Petöfi kiskus need aknad valla; värske tuulepuhang tungis luulesse ja läbi avara akna nähti viimaks ometi Ungari kütkestavat madalmaid kogu ta hiilguses, ta elanikke nende terve, tuumaka loomuga. Ta ise tugenes rahvaluulele; et

aga luua sellele luulele juhtivat asukohta, vajati sellist andi, nagu seda oli just temal. Juba kohe tema esinemisel suunis ta teistele radadele kui ta kaasaegsed. Ta oli kõigepealt sedavõrd avameelne, et ei kohkunud tagasi ei millegi eest: kogu oma elu kajastas ta oma luuletusis; edasi oli ta lihtne ja lihtsameelne, nagu ta rahvas; viimaks oli tal säärane vaatlemis- ja tähelepanemiseand, nagu seda ei leidunud ühelgi luuletajal enne teda. Ta näeb kõik luulelised kujud, mis ta loob, ka looduses.

Petöfi on ainuke Ungari kirjanik, kes näeb valgust ja varje, peitunumaid üksikasju ning suudab neid vorme edasi anda piltlikus kõnes. Ta kõrv kuuleb looduse lõpmatus liikumises iga hääle varjundit ning ta suudab seda teha luuleliliselt mõjuvaks. Tema juures me ei leia midagi tehtut või kunstlikku; see on puhas inimkond, mis kõneleb meile, ning selles inimkonnas eriliselt Ungari hing. Temas peitub isik, mida ei suuda miski tumestada; ta on alati liikvel, alati valmis vastu võtma uusi muljeid, mis teda kunagi ei lase jõuda rahule ning teda sunnib kaks kolmandikku oma kodumaast läbi uitma. Kõik ta luuletusis hõõgub elavast teost ning kunagi ei tundu elutut kirjeldust.

Luuletajale seltsib patrioot, keda vabadusvõitluse keerises kahekümnekuue-aastaselt tabab surm. Seega võib vähetigi mõista seda piiritumat austust ja lugupidamist, mille osaliseks ta on oma kodumaal ning mille osalisena ta veel kaua jääb püsima.

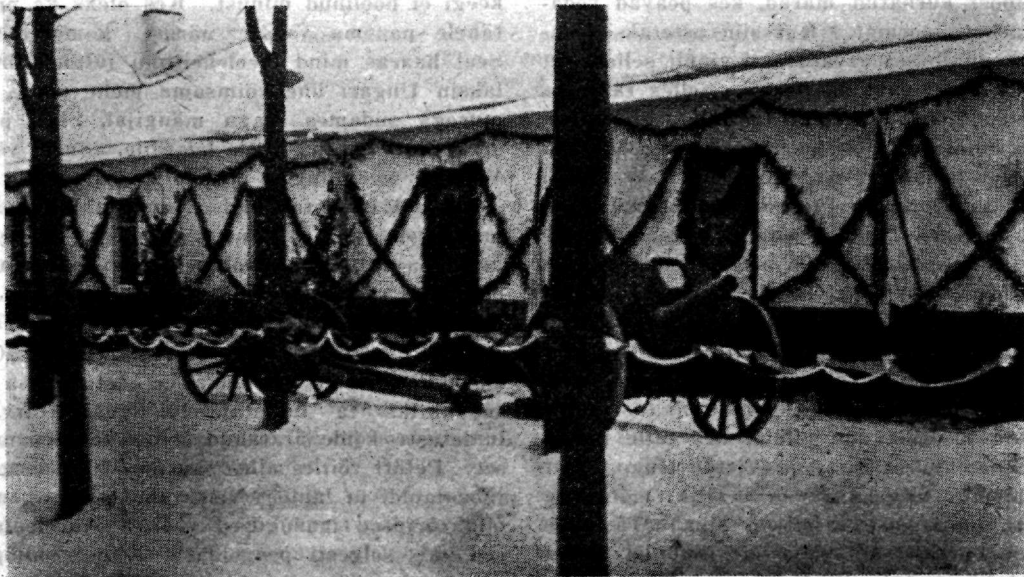
Petöfi looming on tihedalt seotud ta elukäigu ja -saatusega. See oli lühike, kuid vaheldusrikas. Seda võib kokku võtta kolme sõnna: viletsus, armastus ning surm lahinguväljal. Vägevamad vastolud määravad ta elukäigu.

See, oma hinge sügavama põhjani Madjari luuletaja, kandis oma sündimisel Slaavi nime: Petrovitsch. Ta ema, slovaklanna, õppis alles pärast oma abiellumist Kis-Körös'i lihunikuga ära Ungari keele. Siin sündis Petöfi 1823. aasta uueaasta ööl. Ta isa ei võinud oma ameti poolest kaua viibida ühel paigal; ta poeg päris selle rändamisihä. Ta lapsepõlv möödus Kumani puhtungarilises ümbruses ning see asjaolu vajuatas ta hingele jäädava pitsati. Ta tundis end pusta, madalmaa pojana; ta oli selle poediks,

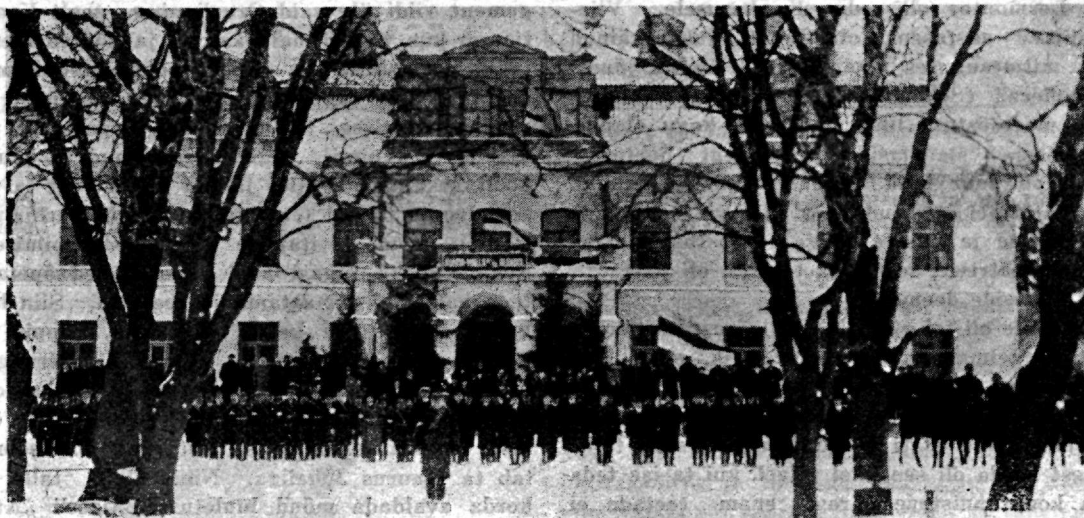
nagu Lermontov oli seda Kaukasusele. Viie- teistkümnend aastana oli Petöfi juba käinud kuues mitmesuguses koolis. 1833. aastal jõudis ta Selmecz'i (Schemnitz'i) Ülem-Ungari tuntumasse mäetööstuse linna, kus pea kogu elanikkond koosneb slaavlasist ning isegi õpetajakonnas oli suur hulk ungarivaenulisi isikuid. Noor Petöfi ei suutnud neid kuidagi rahuldada oma virkuse ja püsiva tööga; ta astus viimaks tööjõuna teatrisse, sest juba tol ajal oli teda valanud kulisside deemon.

Petöfile oli tol ajal ning ka pärast näitlemiskunst kõrgeimaks aateks, sest kõik, mida loob luuleline and, on vaid vari, kui talle näitleja mäng ei loo elu. Mitu korda püüdis ta saada näitlejaks, kuid alati ei õnnestunud see talle. Esimest korda oli see ühel talvel, kui ta isa teda halva koolitunnistuse pärast enam toetada ei tahtnud ning ta Selmecz'ist Pesti rändas, kus ta Rónai nime all lavatöölise abilisenä tegutses. Paljude õnnetuste tagajärjel hoopis vaeseks jäänud isa tuli Pesti ja viis poja ühes koju. Jõukas sugulane lubas teda Soproni gümnaasiumi paigutada; kuid viimasel hetkel unustas see oma lubaduse, ning Petöfi, olles täiesti abitu, astus lähemasse kasarmusse, et saada sõduriks. Sõduri teenistus oli nõrgale noormehel väga raske ning elu nende kirjaoskamatute hulgas, kes „õpetlast“-sõdurit narritasid ja tal tule nina alt ära kustutasid, kui ta oma Horaz'i luges, äärmiselt vaevaline. Ent ta püsis lootuses, et ta rügement pea Tirooli üle viiakse, kust ta lootis Schweitsimaale põgeneda võivat. Ta vabadust ihkav vaim kujutles end juba endale vabariigi kodanikuna vabal Wilhelm Telli maal. Kuid rü-

gement viidi üle vaid Graz'i ning sealt Kroaatiasse, kus Petöfi haigeks jäi ja sõjaväeteenistusest vabastati. Ta oli siis kaheksateistkümnend aastane ning tahtis jätkata oma õppimist; ta rändas Pápa'sse, milles asuval õppeastusel tol ajal oli hea nimi. Alguses ei jäänud ta kauaks kooli, sest teda avatles jällegi teater; ent ta pidi seal leppima vaid teatrikuulutuste ümberkirjutamise ja nende levitamise ning üleskleepimisega. Peagi tuli ta tagasi kooli, kus mõned õpetajad teda hakkasid armastama ja toetama. Siin hakkas ta Heine't ja Lenau't lugema, õppis ka Prantsuse keelt, et Victor Hugo'd ja Béranger'i mõista; Lamartine ja Prantsuse revolutsiooni ajalugu vaimustasid teda. Ta võtab osa õpilaste enesearendamise seltsist ning siin sõbrustab ta Maurus Jókai'ga. Nüüd läks talle ka korda avaldada mõnd luuletust Bajzos'i „Athenaeum'is“, ent majanduslik puudus suurenes päev-päevalt ja kolmandat korda hakkas ta näitlejaks. Viimaks jõudis ta nii kaugele, et ta Shakespeare'i „Lear'is“ võis mängida narri osa. Ta sattus Pozsony, kus maapäeva koosolekute ajal esineti Ungari keeles; kuid tal ei läinud korda leida kindlat teenistust ning ta pidi päevad ja ööd paljundama maapäeva koosolekute protokolle, et teenida endale oma igapäevast leivakest. Piskusest tasust ei jatkunud aga toa üürimiseks; nõnda ööbis ta siis vahest ühe näitleja juures, vahest hütides, kuhu näitlejad paigutasid oma rändteatri vankrid. Ent sel ajal sai ta mõne noore kirjanikuga tuttavaks, kes teda Ignaz Nagy'le soovitasid, kes tol ajal välja andis „Võõraste romaanide biblioteeki“. Ta tõlkis Nagy'le Charles Bernard'i „Robin Hood“ ja

Narva maleva kahurid iseseisvuspäeval dekoreerituina.

Kunda-Malla kaitseliidu kompanii 10. aastapäeva pidustustel.

„Neljakümneaastase naise“. Et sootuks loobuda teatrist, selleks pidi ta veel enne üle elama raske katsumisaja. See oli hirmus talv 1843/4 Debreczen'is. Petöfi, kes juba palju oli kannatanud, pidi siin kannatuste karika tühjendama lõpuni. Kui teda poleks toetanud ta sõber Pákh, kes pärast humoristina sai tuttavaks, ning üks vana heasüdamlik daam, oleks ta kindlasti läinud hukka. Neli aastat hiljem, kui ta kirjutas oma reisikirju, mäletas ta veel seda viletsust ja kandis mõrudat viha tolle linna vastu, kus ta nii palju pidi kannatama. „Kas oled sa juba Debreczen'is? Kas oled sa näinud seda kõrbelinna? ... Kui palju pekki ja nuumatud sigu ometigi ei leidu siin, ent vaim selles on nii lahja, nagu vaesed tööst kurnatud märad, kes peavad vedama ülirasket koormat. Kui siin ostetakse raamat, siis sünnib see arvatavasti ainult selleks, et tema lehtedesse pakkida pekki. Selles rasvases linnas olen mööda saanud 1843/4. aasta talve, surres pea nälga, vabisedes külma käes, haigena vaese, kuid heasüdamliku naise juures. Jumal õnnistagu teda! Kui ta poleks hoolitsenud minu eest, siis kirjutaksin sulle selle kirja teisest maailmast. Olin tol korral üks neist rändavaist komödiantidest, keda keegi tähele ei pane.“ Katussekambri, kus ta elas, võis näha võllast, seda komitaadikohtu sümbolit; mööblitena seisid selles: üks voodi, mõned õlgtoolid, ahi tuleta, mida ta tarvitas kirjutuspuldiks; seinale oli ta riputanud nende kirjanikkude pildid, kes talle näisid suurimatena: Vörösmarty ja Victor Hugo. Ent ka see hirmus talv kandis oma vilja: mõned ta paremaid luuletusist valmivad siin. Ta valis siis nende hulgast, mis juba olid ilmunud, ilusamad, kirjutas nad hoolikalt suure vihku ja nimetas nad: Valmid. I. köide. Seepeale lahkus

ta Debreczenist, kepp käes, komps õlal ja käsi-kiri taskus. „Läksin,“ nõnda kirjutab ta hiljem, „halva ilmaga Debreczen'ist Pesti veebruaris 1844. a. Mu riided olid kulunud, rändasin jala, taskus mõned krossid ja mu valmide köide. See valmide köide oli mu ainuke lootus; mõtlesin: kui ta müün, on hea, kui ei, ka hea, sest siis suren nälga ja külma, ning laul on lõpnud. Rändasin ihuükski Hegyalja mägestiku jalga mööda; ma ei kohanud ühtki elavat hinge. Igaüks otsis endale ulualust, sest ilm oli võimatu halb. Tuul puhus mulle rahet näkku; pisarad, mis presiti silmist marust ja viletsusest, külmasid mu palgeil. Kaheksapäevase raske heitluse järele jõudsin Pesti. Ma ei teadnud, kelle poole pöördä; keegi ei hoolinud minust. Kes oleks ka pidanud tähele panema vaest, närust komödianti? ... Seal haaras mind meeletliku julgus ning ma läksin Ungari ühe võimsama mehe poole, tundmusega südames, nagu mängijal, kes pannud oma viimase raha ühele kaardile. Surm või elu! Võimas mees luges mu salme, ning ta soovitusel kirjastas nad „Natsionaalklubi“. Ma omandasin raha ja nime. See mees, kellele võlgnen oma elu, kellele võlgneb seda meie maa, kui olen teda saanud teenida või veelgi teenin — see mees on Vörösmarty.“

Selle esimese köite kirjastamisega (1844) lõpeb Petöfi suur viletsus; see aasta on ka pöördpunktiks ta luuletaja-elukäigus. Harva on luuletuste köide äratanud sellist tähelepanu kui see. Petöfi võitles alles suurima viletsusega, kui juba lauldi ta laule. Neis vabus rütmes, millest olid tõrjutud igasugused võõrad järeleaimamised, mis selgesti peegeldasid vaese üliõpilase, nälgiva komödiandi, sõduri ja armastaja, elukäigu, tundis eriti noorus ära oma enese elu. Luu-

letaja kuulis laulvat oma laule, kui ta heitis magama, ning ta kuulis neid, kui ta hommikul ärkas.

Esimesele kõitele järgnes peagi mitu suuremat luulelist jutustust, millest eriti „Kangelane János“ on väljapaistev.

Uued lüürilise loomingu allikad avanesid Petõfi, kui ta tundma õppis ilusa Csapó Etelka, kes suri oma nooruskevel; ka hakkas ta leegitsevalt armastama üht aadlisoost neidu, kellele ta pühendas oma „Armastuse pärlid“. Ent siin ei leidnud ta vastuarmastust.

susmaa mõjutusele. Juhtivaile poliitikuile, nagu seda oli Kossuth, oli 1789. aasta revolutsioon hiilgavaks eeskujuks; teised selgeltmõtledjad mehed, kes rühkisid parlamentaarse valitsemisviisi poole, nagu Szalay ja Eötvös, seadsid endile juulimonarkia vabameelseid kõnemehi eeskujuks. Kirjandus, välja arvatud lüürika, mis juba seisis oma jalul, oli samuti mõjutatud Pariisist. Petõfi ja ta sõbrad, „Kümne ühing“, unistasid vaimustunult ainult Prantsusmaast. Lamartine'i „Girondistide ajalugu“ oli selle nooruse lemmikraamatuks; ka poliitikud kõnelesid sellest vahet-

Teeõhtu Tapa naiskodukaitse korraldusel üleriikliku suusavõistluse päeval 19. veebruaril 1928. a. × Sõjaminister kindr. Reek. ×× Kaitseleidu ülem kindr. Roska. 1. Tapa linnapea hr. Grimm. 2. Maleva (Järva) pealik kapten Eisenberg.

Ühel jalutusmatkal Ungari kõrgemaa piirkonda leidis luuletaja 1846. a. septembris tolle neiu, kes temaga tulevikus pidi jagama rõõmu ja mure: Szendrey Julie. Ta oli ühe krahv Károlyi intendandi tütar ja elas romantilises maa-kohas, Erdõd'i lossis.

Pärast laulatust asus noorpaar Kolto'sse, kus krahv Teleki neile ühe oma lossist andis asumiseks. Siin lõi Petõfi ühe oma ilusamaist luuletusist: „Septembri lõpul“, milles lüürika igavesed teemid, armastus, loodus ja surmaaimdus, harmooniliselt pääsevad võimule.

Nende kolme tundmuse juure seltsis nüüd rahvuslik vaimustus. Pariisi veebruari-revolutsiooni mõju Ungarile oli mõõtmatu. Juba möödunud sajandi kolmekümnendates aastates allus poliitiline ja kirjanduslik Ungari täiesti Prant-

pidamata. Kujutlegem endile nüüd seda mõju, millise veebruarirevolutsioon pidi avaldama sellele maale, mis juba 1825. aastast saadik võitles oma õiguste ja moodsa põhiseaduse eest. Juba niikaua kuhjunud sütitusaine lõi viimaks ometi lõkkele, ja mida maapäeva kõnemehed 23 aasta jooksul nõudnud ning siiski polnud kätte saanud, seda võitis see maa Kossuth'i leegitseva sõna mõjul mõne kuuga. Petõfi, kes juba varem oli mõlgutanud vabariiklikke mõtteid, oli Pariisist saabuvast teadetest otse kui elektriseeritud. Üks koht ta päevaraamatust avaldab seda väga selgesti: „... Oo, kui seda teada sain, et Ludvig Filip on minema aetud ja Prantsusmaa on muutunud vabariigiks!... Matkasin tol ajal Pestist kaugel asuvas maakonnas; see teade üllatas mind ühes võõrastemajas; ta haaras mu südame, mu

pea, mu hinge, kõik mu närvid. Vive la republic! kisendasin ma ning jäin siis seisma sõnalt ja mõtiskledes, ent ma põlesin sealjuures kui tulesammal. Kui jälle tulin mõistusele, haaras mind kartus. Märkusõna on antud, mõtlesin ma, kes teab, mis juba (Pestis) on sündinud. Kas algab revolutsioon ilma minuta? Ma kihutasin tagasi pealinna, jõudsin sinna värisedes ja hingetult. Vaimustus oli üldine, kuid midagi polnud juhtunud. Hingasin kaua ja sügavasti, nagu tuur, kui ta astub veest.“

Petöfi astus ühes Jókai, Vasváry ja teistega tolle nooruse etteotsa, kes kokku seadis need kuulsad kaksteist artiklit, mille põhjal Ungari riik reorganiseeriti demokraatlik - rahvuslikus vaimus. Ajakirjandus kuulutatakse vabaks ning selle esimeseks tulemuseks on kaheteistkümne artikli ja Petöfi rahvuslik laul „Talpa, magyar!“ (Tõuse, madjaar!). Ta peab rahvale vaimustavaid kõnesid ja on ühes Jókai'ga Ungari rahvale nii tähendusriikka kuulsa 15. märtsi 1848. a. hingeeks.

Kuid see ilus osa ei pidanud kestma kaua. Juhtivad mehed ei sõandanud luuletajale anda talle väärilist paika avalikus elus, sest ta oli liig vabariiklikult mõtleja. Juunikuus kukkus ta saadikute valimisel läbi ning, kui ta septembris 1848 astus honvedide väeossa, pidi ta oma ülemustega nii mõnegi raske võitluse läbi võitlema. Tema iga kitsendust vihkav loomus, püüde teisiti riietuda kui teised sõdurid, tõid talle hulga etteheiteid. Ent see ei takistanud ta luulelist loomingu. Ta muutus rahvusliku revolutsiooni hingeks ja lõi rea ilusamaid sõjalaule, mis iganes võib leida kirjandusloost. Ta ohverdab nüüd vabadusele oma armastuse, võitleb vapralt heitlemises vabaduse eest ja paistab mitmes lahingus erilisel silma. Poola kangelane Bem, kes oma mõõga pühendab Ungari vabadusele ja Sie-

benbürgeinit kaitseb, valib ta oma adjutantiks. See on ainuke vabadusvõitluse kindral, kellele luuletaja vaatab aukartuse ja lugupidamisega. Bem nimetab Petöfi majoriks, kuid, kuna valitus seda määramist ei tahtnud kinnitada, andis luuletaja sisse lahkumispalve, pidi aga ise pealinnast lahkuma, kui venelased maale tungisid ning kõik Pestist põgenesid. Ta usaldas naise ja lapse oma sõbra Arany hoole ja ilmus uuesti Bemi juure. Vana kindral võttis teda rõõmuga vastu ja nimetas teda oma pojaks. Kuna ta aga ette nägi, et peagi seisukord areneb otsustavaks lahinguks, milles temal vaid 2400 meest vastu oli panna 16.000-le venelasele, siis keelas ta luuletajale ära talle järgida. Petöfi, kellel veel aega polnud jatkunud riietuda vormi, järgis talle siiski, ja 31. juulil nähti teda Segesvar'is viimast korda. Arvatavasti tampisid kasakate hobused ta pihuks. Ei tunta seda paika, kuhu ta on maetud. Sarnast surma palus luuletaja endale juba kuus aastat varem ühes tema ilusamaist luuletusist.

Alles 1882. aastal avati talle püstitatud aasammas Doonau kaldal Ungari pealinnas ning kuulub tollest ajast saadik pidulikel päevil rahva palverändamiskohaks. Üks kirjanduslik ühing kannab tema nime.

Tuletades meele 15. märtsi 1848. aasta kaheksakümnendat aastapäeva ei pääse kuidagi mööda helgemast kujust Ungari vabadusvõitlejate hulgas — Petöfi Sandor'ist — ning austuses ja lugupidamises paljastame ka meie — Ungari hõimlased — oma pea, südamepõhjust tulevas austuses ja lugupidamises. Ka meie vabadusvõitluses oli sarnaseid tuliseid hingi, kes pidid jätma oma elu ja puhkavad nüüd nagu Petöfi Sandorgi tundmatus hauas.

Ei ristikest ega muud märki... Kuid nende vaim elab edasi meie hinges.

Tallinna maleva eskadroni suusavõistlused ja skikjõring.

Ülal: Skikjõringi võitjad ltn. Onny ja v. a.-o. Sild Kadrioru ringteel täiel kihutusel.
 Keskel: Võistlustest osavõtjad ja korraldajad. Seisavad vasakult: eskadroni pealik
 Kepper, tema abi Oja ja võistlejad Renner, Vogt, Seedorf, Altdorf, Kuuskmann.
 All: Skikjõringi teine võitjapaar a.-o. Hallop ja a.-o. Jantsike.

Vabadussõja ajal kaitseväes väeliinil teeninud keskkooli ja kõrgema haridusega noormeeste ettevalmistamine reserv-ohvitseriks.

Meil on võrdlemisi rohkesti neid kodanikke, kes väeliinil võtsid osa vabadussõjast ning on lõpetanud keskkooli või kõrgema kooli. Need noored kodanikud on väga kohased selleks, et neist valmistada ette reserv-ohvitseri. Sealjuures, nende sõjaaegset teenistust ja teeneid arvesse võttes, neile võiks võimaldada reserv-ohvitseriks saada hõlbustatud tingimustel, nimelt pärast 6—5-kuist ettevalmistust kaitseväes.

Praegu üldine kord reserv-ohvitseriks ettevalmistamisel on järgmine:

- a) reserv-ohvitseriks valmistatakse ette ainult keskkooli ja kõrgema haridusega noormehi;
- b) reserv-ohvitseri üldine ettevalmistus on väldanud seni 18 kuud, millest on: noorsõduri ja allohvitseri ettevalmistust — 5 kuud, reserv-ohvitseri ettevalmistust — 5 kuud ning praktikat jao ja rühma juhtimises — 8 kuud.

Üleminekul üheaastasele teenistusele on kujunemas uus kord, üldise vältusega 12—14 kuud, millest on: noorsõduri väljaõpet — 4 kuud, allohvitseri ja reserv-ohvitseri ettevalmistust — 7 kuud ja praktikat rühma juhtimises — 2 kuud. Viimased kaks kuud oleksid reservis olemise aja arvel.

Seega vabadussõjast väeliinil osavõtnud saaksid reserv-ohvitseriks enam kui 2 korda lühema aja jooksul.

See on väga suur hõlbustus, millest kaugele minna on võimatut.

Kõige otstarbekohasem oleks nimetatud 6—5-kuine õppus läbi teha korraga, pidevalt. Kuid kindralstaapi sissetulnud sooviavaldused näitavad, et 6—5-kuine pidev õppus kaitseväes tekitab suuri raskusi asjaosalistele, kes sel ajal peavad katkestama oma teenistuse ja hariliku elukutse. Seepärast ettevalmistus on otsustatud korraldada järgmiselt:

1. Käesoleva aasta maikuu lõpul korraldada katsed:
 - kõigile reameestele ja kapralitele — erikava järele, lühendatud noorte õppekursuse piires;
 - kõigile allohvitseridele — erikava järele, lühendatud allohvitseride õppekursuse ulatuses.

Katseteks ettevalmistamist asjaosalised on kohustatud toimetama iseseisvalt, tarbekorral kaitseliidu kaasabil.

2. a) Allohvitserid, kes eelnimetatud katsed läbi tegid, ning kui neid leidub vähemalt 20 meest, kutsuda käesoleval aastal reserv-ohvitseride kursustele S. Ü. Oppeasutuste juures, Tallinnas — 3—5 kuu jooksul — 1. juunist kuni 15. septembrini.

b) Reamehed ja kapralid, kes eelnimetatud katsed läbi tegid, ning allohvitserid, kes allohvitseride katseid läbi ei teinud, kutsuda käesoleval aastal allohvitseride kursustele Tallinnas, allohvitseride kooli juures — 3 kuu jooksul — 15. juunist kuni 15. septembrini.

Reserv-ohvitseride kursused neile, samuti p. 2 a tähendatud allohvitseridele, kui neid leidub vähem kui 20 meest, korraldada 1929. a. — 1. juunist kuni 15. septembrini, seega 3—5 kuu jooksul.

Kooskõlas kaitseväeteenistuse seaduse § 29. eelnimetatud 6—5-kuine ja 3—5-kuine ettevalmistus loetakse reserv-õppuste aja arvele. Sama seaduse § 37. põhjal õppustest osavõtjatele riigi ja omavalitsuse teenijatele selle aja jooksul jääb alles nende koht ja neile kasutada antud korter. Riigiteenijad peale selle saavad edasi palga oma koha järele. Pidades silmas küsimuse üldist tähtsust riigikaitse seisukohalt tohiks küll loota, et õppustest osavõtjale tulevad vastu ka omavalitsused ja eraasutused.

Seega 6—5-kuine ettevalmistus kahe aasta jooksul — reameestele ja kapralitele, ning 3—5-kuine ettevalmistus ühel aastal — allohvitseridele, kuigi ta noori kodanikke hetkeks kisub ära oma igapäevase töö juurest, ei peaks siiski mitte tunduma liig raskena. Kaitseväge omalt poolt on vastu tulnud niivõrra, kui vähegi võimalik, sest 6—5 kuud ja 3—5 kuud käesoleval juhtumisel on minimaalne aeg reserv-ohvitseri ettevalmistamiseks. Selle lühikesega aja määramisel on silmas peetud, et siin tuleb õpetada meie noorsoo parimaid, kelle teened ja kogemused minivikus ühenduses hea tahtmisega töötada kaaluvad üles aja kaotuse. Peale selle õppus sünnib mõlemal aastail suvel, mis tõstab tunduvalt töö produktiivsust.

Eelkatsed lühendatud noorte kursuse ulatuses on tarvilikud, et ühtlustada eelteadmisi, luues kindla aluse ühiseks tööks. Samal otstarbel on tingimata tarvilikud eelkatsed neile allohvitseridele, kes 1928. a. ei tee läbi erilist allohvitseride õppekursust, vaid kutsutakse otsekohe reserv-ohvitseride õppekursusele; nad võivad edukalt töötada koos teistega ainult siis, kui on iseseisvalt värskenandanud ja täiendanud oma teadmisi ja kogemusi.

Kaitseväeteenistuse seaduse § 95. põhjal reserv-ohvitseriks ei saa ette valmistada neid, kes

- põhiseaduse § 28. ja riigikogu valimiseseaduse § 4. põhjal hääleõigusest ilma jäetud;
- isikuid, kellele kohtu poolt määratud riigiteenistusse astumist keelav karistus;
- riigikeelt mittevalitsejad.

Riigikeele tundmises korraldatakse erilised katsed neile, kes on lõpetanud mitte Eesti keele õppekeelega keskkooli.

Kõik vabadussõja ajal kaitseväes teeninud keskkooli ja kõrgema haridusega noormehed, kes eelnimetatud tingimustel soovivad saada ettevalmistust reserv-ohvitseriks, peavad 5. aprilliks s. a. andma sisse vastava sooviavalduse kaitsevääringkonna ülemale, oma elukoha järele, lisades juure järgmised dokumendid:

- haridustunnistus või kinnitatud ärakiri sellest;
- sooviavaldaja isiklik kinnitatud allkiri, et ta ei ole kohtu poolt õiguste kitsendusega karistatud ning ei seisa vahi ega valve all.

Malevate talvine sportlik tegevus.

Külma ja lume tulekuga on muutunud ka malevate tegevuskava kehalise kasvatusel alal: lõpetatud on tegevus ja askeldamine spordiväljadel, suvispordi abinõudele antud „pikaaajaline puhkus“ ja asutud täie jõu ning kindla tahtmisega karastama end külma vastu, võitma lumiseid orgusid ja mägesid, asutud valmistuma kevadiseks ja suviseks hooajaks seevõrra, kuivõrra seda võimaldavad kohapealsed olud võimlemis-saalide ja harjutamiseks tarvisminevate avarate ruumide näol.

Saalitreeningu osaliseks on saanud ainult üksikud malevad: Tartu, Valga, Pärnu, Paide, Narva, kus malevate spordiklubid ühiselt kohapealsete sportlike organisatsioonidega on selle kallale asunud,

*Tapa suusavõistlustelt:
Sõjaminister kindral
Reek tervitab võistlejaid.*

kuna ülejäänud malevate tegevus on piiratud vastavate ruumide ja kohapealsete olude tõttu peamiselt talispordi alade harrastamisega, kus suurema tähelepanu osaliseks on saanud suusasport kui mitmekülgseks arendav spordiala.

Suusasporti populariseerimiseks on malevates korraldatud suusatamise kursusi, võistlusi, suusasporti propaganda päevi küll iseseisvalt, küll ühiselt kohapealsete kaitsevæeosadega ja sportlike organisatsioonidega.

Suuremaks sündmuseks sellel alal tuleb lugeda kaitseväe suusasporti propaganda päeva, mis oli nähtud ette 29. jaanuariks, kuid olenedes ilmastikust ja kohapealsetest oludest see mitmes malevas hiljem peeti.

Suusasporti harrastamise ja levitamise alal on seni jäme ots püsinud Narva maleva peos, kus üks suusakursus ja võistlus järgneb teisele, mille tagajärjel sealt

on ka loota lähemas tulevikus terve rida noori, tüsedaid suusatajaid ja tugevaid konkurente kaitseväe suusameistrile — Viru malevale.

Kaitseväe peastaabi poolt on käesoleval talispordi hooajal malevatele jagatud välja ligikaudu 400 paari suuski, mis tunduvalt kaasa aitab suusatajate pere juurekasvule.

Seni malevatelt esitatud andmetel on peetud alljärgnevad võistlused ja saavutatud tagajärjed:

Tallinna malev.

5. veebruaril — 3 km. suusatamine vabariietuses ja 10 km. suusatamine rakmetes ühes laskmisega.

3 km. suusatamine: 1. malevl. Boris Petrov 13 min. 34 sek.; 2. malevl. Paul Renner 16 min. 31 sek.; 3. malevl. Georg Rättnik 17 min. 09 sek.

10 km. rakmetes suusatamine: 1. malevl. Osvald Nappus — lõputagajärg 54 min. 14 sek. üldaeg 56 min. 12 sek., tabamusi — 2. 2. malevl. Ernst Rebas — lõputagajärg 58 min. 17 sek. üldaeg 58 min. 17 sek., tabamusi 0. 3. malevl. Johannes Liiver — lõputagajärg 60 min. 12 sek. üldaeg 64 min. 12 sek., tabamusi — 4.

12. veebruaril — 25 km. suusatamine 15 võistleja osavõtul. 1. malevl. Boris Petrov 2 tundi 37 min. 31 sek.; 2. malevl. Karl Roos 3 tundi 04 min. 36 sek.; 3. Johannes Liiver 3 tundi 16 min. 04 sek.

Narva malev.

5. veebruaril. Päevakavas maleva suusasporti propaganda päev, suusa-

Sooviavalduses tähendada ära: missuguse kaitsevæeringkonna ülemale juure sooviavaldaja andis reservimisekul oma kaitsevæeteenistuse dokumendid.

Nendel, kes kindralstaabi oma sooviavalduse juba sisse on annud, tuleb seda teha ka kait-

sevæeringkonna ülematele, sest et esimene sooviavaldus oli nõutud ainult informatsiooni otstarbel eesmärgiga selgusele jõuda, kas leidub üldse soovijaid ettevalmistust saada ning kas on seega põhjust tarvilikkude eeltööde tegemiseks.

tamise võistlused 3 klm. vabariietuses ja 10 klm. rakmetes ühes laskmisega. Samal päeval pidas ka kaitsevägi oma võistlusi, mille tõttu ühineti ja rongikäigus, millest osa võttis 100 sportlast, muusika saatel starti — Narva jõele — mindi. Pealtvaatajatele demonstreeriti suusatamise oskust.

3 klm. suusatamine: 1. malevl. Antti Harakka 14 min. 49 sek.; 2. malevl. Leander Reijo 16 min. 14 sek.; 3. malevl. Reinhold Niilov 16 min. 24 sek.; 4. Aleksander Kõrbe 17 min. 39 sek.; 5. Arnold Munak 17 min. 57 sek.; 6. Villem Roos 18 min. 41 sek.

10 klm. suusatamine: 1. malevl. Antti Harakka 53 min. 09 sek.; 2. malevl. Reinhold Niilov 54 min. 42 sek.; 3. Leander Reijo 56 min. 28 sek.; 4. malevl. Julius Pendt 61 min. 18 sek.; 5. malevl. Arnold Munak 61 min. 47 sek.; 6. malevl. Nikolai Luutus 63 min. 54 sek.

12. veebruaril 25 klm. suusatamine: 1. malevl. Reinhold Niilov 3 t. 17 min.; 2. malevl. Antti Harakka 3 t. 19 min.; 3. malevl. Leander Reijo 3 t. 22 min. 21 sek.; 4. malevl. Otto Saareke 3 t. 27 min. 31 sek.

4. märtsil talvine kolmevõistlus. Võistlus koosnes granaadi kaugus-tabavusviskest, laskmisest ja 6,5 klm. mürd-maa suusatamisest. 1. malevl. Arnold Munak — 57,5 pnkt.; 2. malevl. Nikolai Luutus 51,5 pnkt.; 3. malevl. Julius Pendt 49 pnkt.; 4. Reinhold Niilov 49 pnkt.; 5. Antti Harakka — 44 pnkt.; 6. malevl. Otto Saareke 43,5 pnkt.

Järva malev.

5. veebruaril 3 klm. suusatamine vabariietuses ja 10 klm. suusatamine rakmetes laskmisega.

3 klm. suusatamine: 1. malevl. Arnold Ambach 16 min. 57 sek.; 2. malevl. Edgar Salodin 17 min. 13 sek.; 3. malevl. Siegrid Viirmann 17 min. 29 sek.; 4. malevl. Leo Einbaum 19 min. 15 sek.

10 klm. suusatamine rakmetes ühes laskmisega: 1. malevl. Edgar Salodin 57 min. 07 sek.; 2. Richard Vilguta 58 min. 51 sek.; 3. August Juhkam 1 t. 04 min. 12 sek.; 4. malevl. Siegrfr. Viirmann 1 t. 08 min. 19 sek.

Elav tegevus suusaspordi alal malevates jätkub, kuna veel niipea karta ei ole, et emake-maa oma musta palet paksu lumevaiba alt paista laseb. E. L.

Suusatamise võistlused Sakalamaa malevas. Ühe klm. suusatamise võistlus noortele alla 13 aasta.
* I Johannes Hunt, ** II Alfred Buschmann, *** III August Roots, **** IV Feodor Mihailov.

Lõunamaalane põhjamaa kangelasena.

Pontus de la Gardie.

B. V. Viljaneni (Hakkapeliitta nr. 4, 1928) järel L. K.

Pontus de la Gardie.

Varbergi vallutamisel aastal 1565 langes rootslaste kätte vangi ühes teiste Daani kuninga sõduritega ka Prantsuse aadlimees Pontus de la Gardie Languedocist. Ta oli tolaegne tüübiline isamaatu palgasõdur, kes oma ainukese omanduse — oskuse ümber käia mõõgaga — müüs vürstile, kes maksis kõige rohkem. Seiklushimu, võidu- ja auahnus, sellega ühes loomulikult ka püüe rikastuda, olid ta avatlenud jätma maha oma päikesepaistelise kodumaa, kus kuulsaid sõdureid tol ajal oli nii rohkesti, et hoolimata alalisest sõjakärrast siiski kõigile ei jatkunud sõjalaagreid.

Pontus oli haritud, mehine ja vaimurikas, aga ka julm ning isegi petlik. Peale vangistamist Rootsis õnnestus tal peagi teenida kuningas Eeriki lahkuse ja võita selle umbuskliku valitseja usalduse. Aastal 1567 palkas ta 6000 Prantsuse palgasõdurit kuningale. Kuid juba järgmisel aastal läks ta üle mässuliste hertsogite leeri, tõusis nende hulgas mõjuvaks isikuks ja sai oma kuninga kukutajaks. Uue kuninga Johani usalduse oli ta enesele sellega kindlusta-

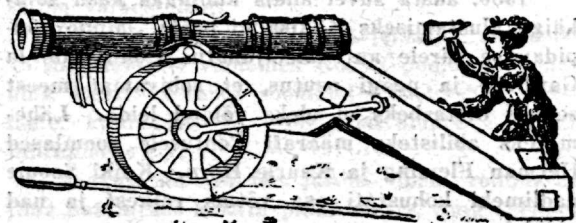
nud. Aastal 1569 langes Pontus Daani vangi, kuid tuli kahe aasta pärast peale rahutegemist tagasi Rootsi, kus kuningas sagedasti kasutas tema oskusi diplomaatiliste ning sõjaliste ülesannete täitmisel; nii läkitati teda, näit., saadikuna keiser Rudolf II ja paavst Gregoriuse juure. Peagi määras saatus Pontuse suure Põhja sõja tallermaale — Soome, Ingerisse ja Eestisse.

Sel ajajärgul venisid sõjad harilikult väga pikaks, sest otsustavat, lõplikku võitu vaenlase üle saavutada oli üliiraske, peaaegu võimatu. Sõjavägede elatamine rahvavaesetes ja paljaksrüüstatud rajamaadel oli tihtipeale läbiviimatu ja löödud vaenlase üle uue võidu saamiseks tuli teda avatleda uuesti oma rindele. Heade ühenduste puudumine tegi võimatuks rüüstamisretkede ettevõtmist vastase riigi siseosadesse tema jõu lõplikuks masendamiseks. Seega kujunes sõjapidamine ainult tähtsamate rajakindlustuste ja teiste kindlustatud paikade vallutamiseks, ühtlasi kardetavamate raja-maakondade hävitamiseks. Seega loodeti vastases lõplikult murda ta võitlusejatkamise tahet ja temalt välja suruda allaandmise ettepaneku tegemist.

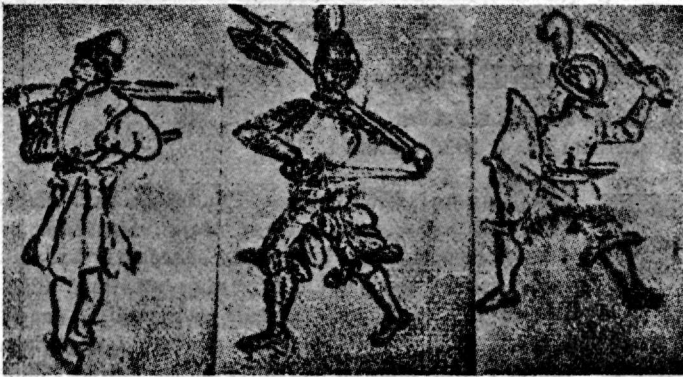
Sedagi 1570. aastal alustatud sõda peeti vahelduva õnnega. Venelaste püüe vallutada Tallinna ei õnnestunud, aga — teiselt poolt ei suutnud ka Rootsi-Soome väed pääseda kõvasti kindlustatud Narva linna. Rüüstamisretked võeti ette mõlemalt poolt ja laiad Eesti maa-alad rööviti ja laastati tühjaks.

Pontus de la Gardie sattus esimest korda Eestisse 1573. aastal novembrikuus ühes Schoti palgasõduritega. Talle oli tehtud ülesandeks kiiresti jõuda Narva alla, mille vallutamine oli kuninga armsamaks sooviks. See retk lõppes kurvasti. Et Narva jõuda, pidi enne Rakvere linn vallutatama. Schotlaste kangekaelsuse tagajärjel (nad keeldusid täitmast käsku pealetungimiseks) õnnestus venelastel välja tõrjuda rootslasi, soomlasi, sakslasi ja eestlasi äravõidetud piirkondadest.

Varsti pärast seda tekkis schotlaste ja saks-

Piiramissuurtükk aastast 1500.

Püssimees, kirvemees ja lühikese mõõgaga mees — de la Gardie aegsed sõdurid. Enrik XIV enese joonistus.

laste vaheline riid, mis kujunes veriseks tapluseks, milles sai suur jagu schotlasi surma. Järelejäänud schotlasist polnud võitjaid loota ja nad viidi hoopis Eestist ära. Selles segaduses paljastati kardetav salaliit, mille sihiks oli Johan III kukutamine. Selle liidu peajuhatajaks olid schotlaste pealikud Archibald Ruthven ja kuninga enese armualune prantslane Charles de Mornay. Mõni asjaolu heitis ka Pontus de la Gardie peale kahtluse, nagu kuuluks ka tema äraandjate kilda, kuid tal õnnestus tõestada enese süütust ja kõrvaldada kuninga umbusku. Nähtavasti kartis kuningas siiski seda meest, sest ta köitis rahutut prantslast sellega enda külge, et ta sundis tema abiliuma oma äbar-tütre Sofia Gyllenhjelmiga. Aastal 1574 ja 75 oli Pontus de la Gardie ülemjuhatajaks Eestis.

Sõjaväe kangekaelsed tõrkumised ja muud omavahelised tülid olid tol ajal igasuguse mõju-rikkama ettevõtte ja toimetuse juures kõige suuremateks takistajateks.

Kui Henrik Horni juhatusel ettevõetud suur sõjaretk Narva vastu 1579. a. jälle ebaõnnestus, hakkasid taudid ja puudus palgalisi sõjasalku vaevama, ja nad lagunesid ja läksid laiali. Näis, kui oleks sõja jätkamine venelastega täiesti võimatu, ja kuningale anti nõu hakata rahu sobitama. Kuid rahust ei tahtnud Johan III midagi kuulda. Tema meelest oli juba toodud nii suuri ohvreid, et õigem oli katsuda veel kord pöörduda sõjaõnne kui sõlmida moskvalasega kasutatud rahu. Samuti virgutasi ka toleaeegsed poolakate võidud venelaste üle teda jätkama võitlust. Faktid näitasidki pea, et kuningas ei eksinud lootuses näha tõelist sõjaõnne.

1580. aasta suvel andis kuningas käsu sõjakäigu alustamiseks Käkisalmi peale. Mõne nõupidamise järele anti ülemjuhatus Pontus de la Gardie'le ja peagi osutus, et sobivamat meest selleks otstarbeks ei oleks võidud leida. Lähimateks abilisteks määrati Pontusele soomlased Herman Fleming ja Kaarle Horn. Kõiki Soome aadlimehi kohustati osa võtma retkest ja nad pidid kaasa tooma oma maa ja varanduse suurusele vastava salga ratsamehi. Savos tõsteti me-

hed lihtsalt taludest välja ja kõik Soome vogtid oma teenritega varustati retkeks. Sellesse sõjaväkke kuulus kuus lippu ratsaväge, millest kolm oli soomlaste oma. Jalaväge olevat Pontusel olnud käsutada kaksteist lippu. Neist oli soomlasi kuus. Terve sõjavägi koosnes 7.000 mehest, arvamata talupoegadest sunniviisil moodustatud kandjateväge. See tulipäist koosnev vägi oli valmis nii sõdimisele kui ka rüüstamisele. Kuningas aga avaldas käsu, et Käkisalmi ja Pähkinalinna piirkonnas ei tohi põletada talusid ega tappa elanikke „peale bojaaride ja nende, kes moodustavad vastasrinna“.

Selle sõjasalga varustusse kuulusid tol ajal tarvitusel olevad sõjariistad. Jalaväe terariistad koosnesid harilikult sõjakirvest ning piigist. Esimene oli lühikese varrega oda, mis ühtlasi oli varustatud laia kirvega; piigi ots oli samuti varustatud odatera ja selle juurest väljaspoole ulatava kõvera, kirvetaolise teraga. Nii võis neid mõlemaid relvu tarvitada nii löömiseks kui ka pistmiseks. Selle aja püss oli kohmakas ja raske, pealegi pidi teda süütama põleva londiga, et ta lahti läheks. Pikksilmad olid Euroopas küll juba tarvitusel, ent põhjamaadel neid veel ei tuntud. Moonakandjal väel ei olnud harilikult tuleriista, vaid ainult vibu ja nooled. Mõõka tarvitasid nii jala- kui ka ratsamehed, viimased olid sagedasti ka veel varustatud piigiga. Täis- ja poolpantser olid tol ajal üldiselt veel tarvitusel, eriliselt ratsaväel, samuti ka raudriie, mille kiiver avanes ainult silmade kohalt. Suurtükke oli mitmet laadi. Suuremaist lasti kivi ehk valatud raudkuulidega. Väljasuurtükki de suud olid kitsamad ja torud õige pikad. Kergemal pommitusel tarvitati tinakuule. „Mörsereid“ käsitati ka juba, kuid praegusaegsed pommid olid alles tundmatud. Laskmiseks tarvitati küll juba ka n. n. „tulepalle“, närude ja kergesti sütitavate ainetega täidetud torbikutega.

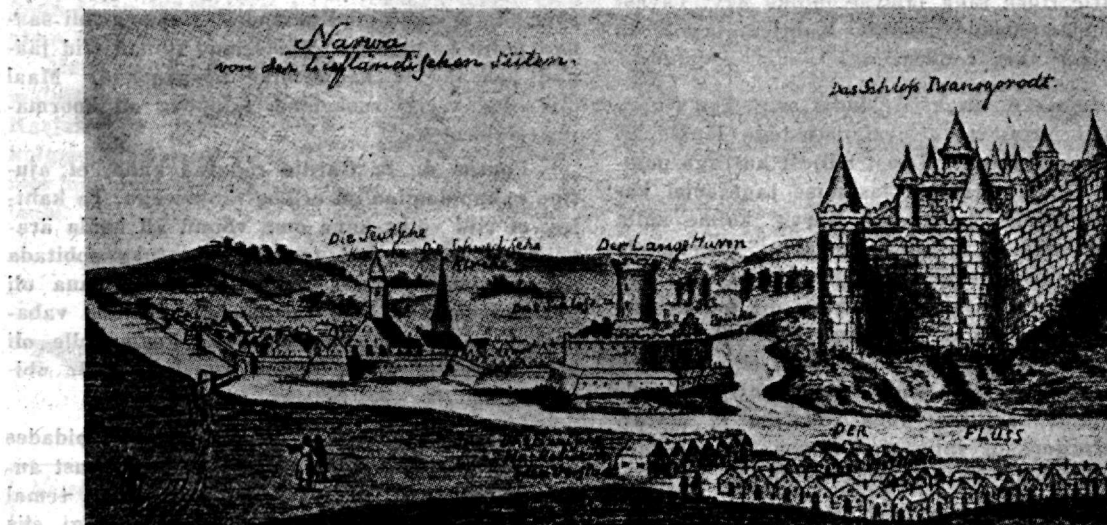
Oktoobrikuus algas sõjavägi Viipurist peale-tungi Käkisalmile, jalavägi ja suurtükid ees ja ratsavägi järel. Teekonnal juhtus toda aega iseloomustav korrarikkumine. Hämalased, kes olid pandud suurtükke vedama, hakkasid nurisema ja

vastu panema. Väepealik ise pidi tulema neid lepitama, ja lisapalga eest sai ta nad niikaugemale, et nad jatkasid suurtükivedu.

Käkisalmi kindluse ning linna piiramine ja vallutamine viidi läbi parvedelt. Novembri alul alustati linna puutagavara laskmine hõõguvate raudkuulidega. Kohe süttis see kolmest kohast põlema ja tuli levis linna. Suured kallid laod ja tagavarad muutusid tule ohvriks — asjaolu, mille üle Pontus de la Gardie kõvasti pahandas — kuid venelased ei annud enne alla, kui terve linn oli põlenud tuhaks. Nüüd, kui juba suurtükid üles seati kindlusele lähemale, otsustas selle komandant Kvasnin alata läbirääkimisi alla-

ja Seiskari kaudu jõudis. Kõik ta lähemad allpealikud olid ka sel korral soomlased ja nii mõnigi väeosa moodustus ainult Soome lippudest. Jõudes Eesti randa alustati kiiresti Rakvere linna piiramist, kuna see osutus strateegiliselt väga tähtsaks paigaks. Teadagi lasti hõõguvate pommidega senikaua, kuni süttisid puust eelkindlused ning põlesid tuhaks. Kui jõudsid pärale rasked piiramissuurtükid, avati tuli lossi peahoone peale, mis paaripäevase vastupanu järele venelaste poolt üle anti. See sündis märtsikuu 4-dal päeval.

Kaitseväge lubati vaba läbipääs Narva. Jutustatakse, et venelased lahkusid kurvalt Rak-

Narva ja Jaanilinn a. 1500.

andmiseks. Lepiti kokku, et venelased võivad lahkuda Käkisalmist, kuid kõik tagavarad ja varustus pidi jääma võitjate saagiks. Kaitsjatel olid lossi müüri sees mitmedki salavärvad, mis võeti nüüd hästi kasutamisele. Nad pakkisid kiiresti suurel määral parimaid kaupu ja varanduse kokku ning jätsid läbi salavärvate lossi maha, liikudes ühes vooluga allajõe, lootes seeläbi pääseda sissepiiramata küljest läbi vaenlaste leeri. Ettevõtte osutus siiski halvaks, sest suurem jagu venelasi kaotas oma elu, jõudes mõlema rannapatarei ja parvede tule alla. Räägitakse kahetuhande venelase hukkumisest Vuoksi jões, missugune teade siiski paistab liialdatuna.

Pärast Käkisalmi vallutamist pidasid võitjad suure võidupeo. Talve tulekuga kavatseti veel ette võtta sõjaretk Ingerisse, kuid moonatagavara puudusel ja sõjaväe halva talvevarustuse tagajärjel jäi see kavatsus teostamata.

Veebruarikuul 1581. a. liikus Pontus de la Gardie Viipurist 4000 mehega üle kinnikülmanud mere Eesti randa, kuhu ta arvatavasti Koivisto

verest, kandes enda ees oma pühakujusid. Lühikest aega pärast seda, 8. märtsil samal aastal, alistus Toolse loss ilma vähemagi vastupanekuta Pontus de la Gardie'le. Pärast nende losside vallutamist läks Pontus tagasi Soome, et tuua suveks lisaväge ja sõjamoona Eestisse. Selle aja kestes vallutas Kaarle Horn Läänemaa losse. Neist oli kõige sitkem vastu panema Haapsalu, ja kui ta viimaks alistus, surmasid venelased kõik kindluse kaitseks sunniviisil mobiliseeritud Eesti talupojad nende perekondadega. Räägitakse ühest Vene eidest, kes tol korral üksinda tapnud seitse väikest last.

Kõigist neist ja allpoolkirjeldatud võitlusist võttis enamasti võideldes Rootsi poolal osa suur hulk Eesti väesalku soomlaste, rootslaste, sakslaste, kuid tihti ka silmapaistvamate eestlaste juhtimisel.

Saavutatud võitude järele võisid rootslased juba uut retket hakata plaanitsema, ning seekord juba Narva peale, mis tol korral oli õige tähtsaks linnaks, kuna kõik välismaa kaup Venesse

läiks Narva kaudu. Peale selle oli karta, et poolakad, kes tol ajal sõdisid väga edukalt oma vahva ungarlasest kuninga Stefan Batori juhatusel, seda linna enestele hakkavad himustama.

Pärast seda, kui Joakim Scheeli ja Antti Loricsheni plaan Narvat vallutada oli läinud nurja, alustas pealetungi Pontus de la Gardie peavägi, mis erilisel seks otstarbeks Tallinnasse oli kogutud. Meie päevini säilinud teated tolle sõjaväe suurusest ei ole kooskõlas üksteisega, kuid tõenäoline on, et meeste arv tõusis üle 10.000-de.

Soomlasi oli nende hulgas kolm ratsa- ja kaks jalaväelippu — Olavi Eeriku poja uusmaalased ja Valentin Gödingi hämalased. Ratsaväe pealikuks oli Kaarle Horn ning jalaväe juhiks Arvi Tavast — mõlemad Soome mehed. Kahtlemata oli ka eestlasi ses väes rohkesti.

1581. a. 26. augustil jõudis see vägi Narva alla. Kui piiramise ettevalmistustega lõpule oli jõutud, hakati linna kolmest küljest korraga pommitama. Vahetpidamata laskmise tagajärjel kahtelt mäeseljalt purunesid Narva kolme sülla paksused müürid mitmest kohast. Venelastele tehti allaandmise ettepanek. Kuna nad seda aga keeldusid vastu võtmast, otsustati üle minna tormijooksule. Seesugune toiming tähendas tol ajal hukatust ja õnnetust piiratud linna elanikkudele. sest sõdurite julguse õhutamiseks anti sõjaväele ta pealikul harilikult luba rüüstata ja määrdada seda tormijooksul vallutatud linnas. Nõnda talitas ka Pontus. Ta kuulutas avalikult, et kõik, kes kallaletungist osa võtavad, saavad 24-tunnise rüüstamisvabaduse. 6-da septembri hommikul põrisesid trummid ja hüüdsid sõjasarved tormijooksule. Iga väeosa valis oma lipukandja ja juhataja. Hirmsa kisaga roniti müüridele, mille kaitsjad surmati viimse meheni. Sedamaid langes loss tormajate kätte. Selle järele ruttasid pööraseks läinud salgad linna, kus algas vereisaun, missugust vanad hallpead sõdurid ütlesid iial enne näinud. Üldse surmati Narvas tol korral 7000 hinge, kellest 300 olid bojaarid ja 2000 sõjamehed, ülejäänud aga kodanikud — naised ja lapsed.

18-dal septembril andis alla ka Naroova vastaskaldal asuv Jaanilinn, mille kaitsevägi, teades, mis Narvale osaks oli saanud, ei oodanud tormijooksu ära, vaid andis kohe alla, kui müüridesse juba mõned augud olid lastud. Sügise keskes vallutati veel Jaama, Kaprio, Vasknarva ja Paide lossid.

Ülempealik pööris nüüd oma võidurikka sõjaväega tagasi Tallinnasse, kuhu sisse marsiti suur-tükimürina saatel. Püha Niguliste kiriku ees astus Pontus ratsahobuselt, mille järele mindi täies varustuses kirikusse saadud võitude eest Jumalat tänama.

Muutudes selle edu tagajärjel upsakaks, hakkas Juhani III jagama uusi ülendavaid nimetusi, muu hulgas tehes ka Soome suurhertsogi-riigiks. Sellega tahtis kuningas nähtavasti avaldada kiitust Soomele, kelle sõdurite kaasabil võitlused olid viidud austavale ja võidurikkale lõpule, kuid ühtlasi avaldus selles ka piüü ning soov ärritada Vene valitsejat.

Nende võitude tagajärjel olid aga sõjaväed ka tublisti nõrgenenud. Aastal 1528 võeti ette tõsine retk Pähkinälinna vastu, kuid see tuli katkestada sõjamoona täielisel puudumisel.

Viimaks jõuti Rootsi-Soome-Eestis veendumusele, et venelane on pikkadest sõdadest tüdinud, millede tagajärjeks olid puudus ja taudid sõjatallermaaks olnud päikades. Soomegi oli saanud palju kannatada. Väiksemad linnad olid jäänud kehvaks ja kauplemine nõrgenenud. Maal olid olud veelgi raskemad, talupoeg oli koormatud maksudega.

Pontus de la Gardie rõhutas nüüd, et ajutine rahupidamine on erilise tähtsusega. Ta kahtles, et riik võiks kaua oma võimu all hoida äravõidetud maid, kui tsaaril õnnestuks sobitada rahu Krimmi tatarlastega, kellega ta kaua oli pidanud sõda ja kust tal suured sõjaväed vabaneksid põhja poole saatmiseks. Peale selle oli veel karta, et ka tatarlane annab tsaarile abi jõudusid.

Nende küsimuste üle Pontusega nõu pidades kirjutas kuningas ühes kirjas, mis tunnistust annab ta kibedast meelest, järgmist: „Kui temal (Vene valitsejal) ei kiskle ta enese sõjavägi, siis kutsugu ta endale, nagu harilikult, kuradeid, appi. Nad on teda ennegi aidanud, kui ta tappis oma alamaid ja isegi oma poja. Meie aga tahame paluda appi kõikivalitsevat Jumalat.“

Algavaid rahuläbirääkimisi peeti Narva lähedal märtsikuul 1583. a. Kuna aga venelased nõudsid kaotatud maa-alasid tagasi, raugesid läbirääkimised ja nad liukati kaheks kuuks edasi.

Uuel kokkusaamisel lepiti kuidagi moodi kokku kolmeaastase vaherahu peale.

1584. a. märtsikuul suri Joan IV. Tema järeltulija Feodori ajal tuldi sügisel 1585. a. Pljussa jõel uuesti kokku, et lõpulikule kokkuleppele jõuda. Kuid ka sel korral ei otsustatud täielist rahu, vaid lepiti uue nelja-aastase vaherahuga.

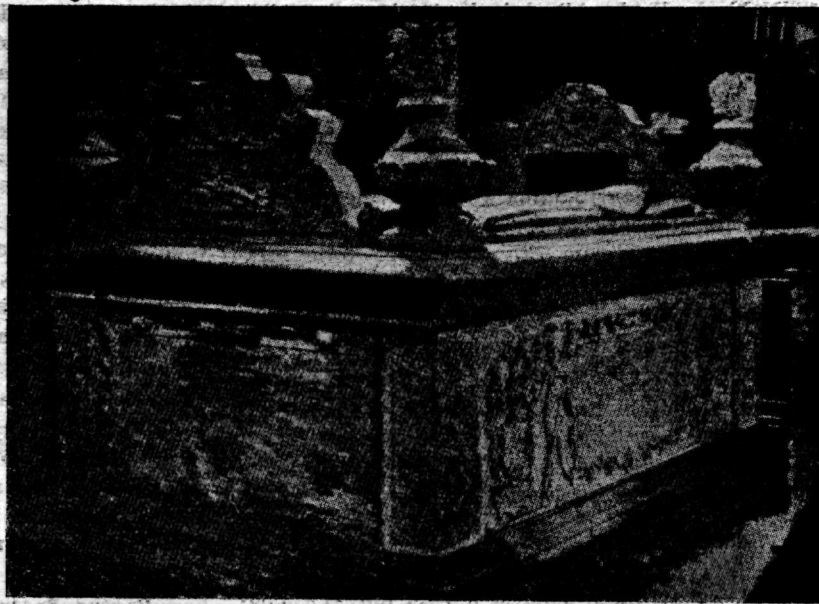
Nende nõupidamiste ajal tabas Rootsi-Soome-Eesti sõjaväge kurb sündmus: ta kaotas oma vahva pealiku. 5. novembri õhtul sõdis kuninga Juhani saatkond ühel vanal parvel Narva poole. Läheduses harjutuslaskmist korraldavate suur-tükkide põrutuse tagajärjel rebenesid vana parve osad üksteisest lahti.

Parv vajus ruttu Naroova põhja, kaasa tõmmates kaheksateistkümmend inimest ja nende

hulgas ka Pontus de la Gardie, kes pika haiguse tagajärjel oli alles seevõrra nõrk, et ta end seni ei jõudnud hoida veepinnal, kuni rannast abi kohale jõudis. Saadikud viisid kadunu põrnu Tallinnasse, kuhu ta maeti Toomkirikusse oma paar aastat varem surnud naise kõrvale.

Vaese palgasõdurina oli Pontus de la Gardie tulnud põhjamaile, kelle ajalugu teda austab vaprast sõjapealikuks ja on jäädvustanud ta nime igaveseks ajaks.

Meie päevini on piisunud mälestus „Pontus-härrast“ Karjala ja Ingeri rahva hulgas, kus temast on tekkinud lugematu arv lugusid ja laule.

Pontus de la Gardie haud Tallinna Toomkirikus.

Naiskodukaitse kodukorra põhjooned.

Naiskodukaitse kongressil 3. ja 4. jaanuaril 1928. a. pr. A. Tõrvand-Tellmann'i poolt esitatud ja kongressi poolt heaks kiidetud ja vastu võetud.

Naiskodukaitse ajutised määrused on kaitseliidu ülema käsukirjaga möödunud aasta sügisel maksma pandud ja sama aasta „Kaitse Kodu!“ nr. 17 avaldatud. Nende ajutiste määruste sisuga on kongressi saadikud arvatavasti juba lähemalt tutvunenud, nii et selle selgitamiseks aega raisata ei tarvitse.

Need määrused, ehk küll ajutised, võimaldavad naiskodukaitsele siiski oma eesmärgi täpsemalt ära määrata ja tegevust elavamalt arendada. Arvan, et oleks enneaegne käesoleval kongressil naiskodukaitse ajutisi määramisi arvustamisele ja muutmisele võtta, las' tegelik elu näitab, kas nimetatud määrused on elujõulised ja kas nad arendavad või takistavad meie naiskodukaitse töö edukust.

Enne töötamise ja korjame kogemusi ja siis, kui meie huvid seda nõuavad, algame arvustustega ja parandustega. Praegusel silmapilgul tuleks vaikida ja ootavale seisukohale jääda, kuigi nii mõnigi paragraaf meie vaadetele ei vasta ja naiste õigusi piirab.

Minu ülesanne oleks lugupeetud koosviibi-

jate tähelepanu ühe teise, minu arvates mitte vähema tähtsusega, asja peale juhtida. See oleks nimelt naiskodukaitse kodukord.

Naiskodukaitse ülesanded on ajutistes määrustes § 2 ja § 3 kindlaks määratud, kuid tema tegutsemise viisid pole veel millegagi normeeritud. Need tuleksid aga naiskodukaitse kodukorras kindlaks määrata ja üle maa maksma panna.

Arvan, et kodukorra väljatöötamise usaldaks kongress naiskodukaitse keskkogule, kes teda lõpuks keskkogule vastuvõtmiseks ja kaitseliidu ülemale kinnitamiseks esitaks. Et kodukord peab olema kooskõlas ajutiste määrustega ja neis ettekirjutatud piiridest ei tohi üle astuda, siis võib kodukord ka ainult ajutine olla, sest põhikirja muutmise kutsuks esile tingimata ka kodukorras parandusi.

Meie naiskodukaitse kodukorra juhtnõrde ülesseadmisel olen silmas pidanud ja osalt ära kasutanud meie Soome õdede „Lota Svär d'i“ ja Poola naiskodukaitse kodukorda.

Meie naiskodukaitse kodukorras tuleks ette näha järgmist:

1. Naiskodukaitse juhtimine ja töö jaotus.

Naiskodukaitse tegevust juhivad ja kannavad vastutust ajutiste määruste põhjal valitud juhatused, need oleksid: meie keskjuhatus, ringkonnajuhatused ja jaoskonna- (malevkonna-) juhatused. Juhatusel liikmete valimise juures tuleb silmas pidada valitavate isikute arengut ja töövõimet.

Iseäranis tuleb rõhku panna juhatajate valimisele, sest juhatajad juhatavad mitte ainult koosolekuid, vaid neil tuleb juhataja ka naiskodukaitse tegevust ja valvata, et kõik täidaksid oma ülesandeid; ka on juhatajad naiskodukaitse esindajad läbikäimisel.

Teisteks tähtsateks isikuteks juhatustes on kirjatöötajad. Seda tööd võiksid oma peale võtta isikud, kes suudavad asjalikult, korralikult ja vormipuhalt protokolli kirjutada ja kirjavahetust pidada. Kirjatöötaja on juhatuse ees asjaajamise eest vastutav. Töö jaotus peab olema ühetasane, nii et mitte ainult ühed isikud või jaoskonnad ei oleks alatasa tegevuses, vaid et kõigile jagataks ülesandeid.

Naiskodukaitse liikmed töötavad kodukaitse huvides tasuta.

Tööjaotuse hõlbustamiseks võivad rohkearvulisemad jaoskonnad rühmadesse jaguneda. Rühmad võiksid olla 11-, 13- või 15-liikmelised, nende hulgas oleks üks liige rühma pealikuks ehk juhatajaks.

Kõik rühma pealikud ehk juhatajad kuuluvad jaoskonna pealikute ehk juhatajate valve alla.

Rühma pealikud vastutavad, et käsud ja teadaanded toimetatakse kiiresti ja kõrvaliste isikute teadmise kohale. Soomes ja Poolas on isegi niisugune korraldus, et üksikute rühmade liikmed on määratud teatud järjekorda, kusjuures esimesel ja viimasel on telefon. Kui rühma liikmed selles järjekorras üksteisele teate edasi on saatnud, võib viimane rühmapealiku kätte edasi saata: „Olen saanud teate.“ Selle peale võib rühmapealik, jaoskonnapealik kui ka ringkonnapealik (juhataja) kindel olla, et teade on kõigile päralt jõudnud.

Rühmad tulevad moodustada linnas rajoonide ja maal lähema ümbruse järele.

2. Juhatusete vahekorrad.

Keskjuhatus juhivad ringkonna juhatuste kaudu naiskodukaitse üldist tegevust.

Keskjuhatus palkab instruktoreid ja õpetajaid ja rändavaid kõnelejaid, kes jaoskondadele korraldavad kursusi, loenguid ja kõnekoosolekuid (propagandakoosolekuid). Keskjuhatus külastab võimaluse järele sagedamini jaoskondi naiskodukaitse tööga tutvumiseks ja koostöö koven- damiseks.

Jaoskonnad ja rühmad ei ole otsekohe- ses läbikäimises keskjuhatusel, vaid vastastikune läbikäimine jaoskondade ja rühmade vahel sünnib ringkonna juhatuse kaudu, näit. kirjavahetus ja muud toimingud.

Ringkonna juhatus peab valvama kohalike jaoskondade tegevuse ja töö viiside järele. Tal on õigus kohustada oma alla kuuluvaid

Päinurme ratsarühm ja selle näitlejaskond.

Kuigatsi naiskodukaitse. Keskel istuvad: Sangaste malevkonna pealik ltn. A. Sõster, Esinaine prl. O. Pikkat, Kuigatsi kompanii pealik hra P. Kapp.

jaoskondi naiskodukaitse huvidele vastavale tööle ja neilt saada rahalist toetust, vähemalt 15% iga jaoskonna aasta sissetulekust. Sellest oma sissetulekust on ringkonna juhatused kohustatud keskjuhatusesele aastas 25% ära andma.

Jaoskonna juhatused. Jaoskonna juhatusel oleksid samasugused õigused rühmade suhtes, mis ringkonna juhatusel kohalikkude jaoskondadega suhtes.

3. Naiskodukaitse ja kaitseliidu vastastikused suhted.

Kui kaitseliidu poolt esitatakse küsimusi, soove ja palveid, tuleb kaitseliidule teatada koosolekutest, kus asi harutusele võetakse. Siis on kaitseliidu esindajal õigus osa võtta kõneõigusega, ilma hääleõigusega.

Kaitseliidu poolt esitatud küsimused, palved ja soovid tulevad sisse anda selle naiskodukaitse üksuse juhataja nimele, kelle poole kaitseliit soovib pöörduda.

Kui naiskodukaitse esitab kaitseliidule omalt poolt küsimusi, soove ja palveid, oleks samasugune kord maksev. Naiskodukaitse jaoskonnad annavad kaitseliidu malevkondadele raha aasta eelarvesse sissevõetud summa suuruses (ehk eelarve korras).

4. Esindus.

Välismaail kui ka kodumaal võib kogu naiskodukaitset esindada ainult keskjuhatus või keskjuhatusese poolt valitud isikud. Kii-

rematel juhtudel keskjuhatusese juhataja ehk tema poolt määratud isik.

5. Kantselei ja kirjavahetus.

Kantseleitööde korraspidamine on väga tähtis. Sissetulnud kirjad nummerdatakse järjekorraga, hakates numbriga järjekorraga lugema aasta algusest eriraamatus. Kõik sissetulnud kirjad kinnitatakse samas järjekorras ühiste kaante vahele. Väljasaadetavad kirjad nummerdatakse oma järjekorras ja kantakse numbritega ja lühikesest kokkuvõttest sisust eriraamatusse.

Väljasaadetavatest kirjadest tehakse ärakirjad ja köidetakse väljasaate numbriga järjekorras erikaante vahele.

Ringkirjadel on peale jooksvate numbrita veel oma ringkirja number ja nad hoitakse eraldi teistest ühtekogutult alles.

Pitsatid tellitakse keskjuhatusese kaudu, kes pitsatid kaitseliidu ülemale kinnitamiseks esitab. Pitsat ei tohi kõrvaliste isikute kätte sattuda, ta on harilikult juhatusese vastutusel kirjatöötaja hoiu all.

6. Raamatupidamine.

Raamatupidamine peab olema selge ja täielik, kõik osakonna sissetulekud ja väljaminekud peavad olema täpselt raamatutesse sisse kantud ja kõik väljaminekud peab vastavate arvetega ehk dokumentidega tõendatama.

7. Arhiiv.

Arhiivi moodustavad need dokumendid varem tegevusajast, mis tegevuses on juba lõp-

likult ära olnud. Peale selle antakse arhiivi alahoidmiseks kõik naiskodukaitse tegevust iseloomustavad materjalid, nagu referaadid, kirjutused, ajalehed, ülesvõtted ja teised.

8. Varahoidmine.

Keskjuhatus, ringkonnajuhatused ja jaoskonnajuhatused vastutavad nende valitsuse all oleva varanduse eest ja valvavad, et neile alluvate juhatuste vara tarvitatakse ainult naiskodukaitse otstarvete saavutamiseks.

Naiskodukaitse varandused tulevad eraldi hoida kaitseliidu varandustest. Tarviduse korral võib kaitseliidule varandust üle anda ainult selle naiskodukaitse ühingu juhatuse loaga, kellele varandus kuulub.

Kui kohalik jaoskond oma tegevuse lõpetab, peab selle juhatus ringkonnajuhatusale oma pitsatid ja arhiivi ära andma, sama määrus maksab ka ringkonnajuhatusse kohta keskjuhatusse suhtes.

9. Naiskodukaitse liikmeks astumine ja lahkumine.

Naiskodukaitse liikmed jagunevad: tegev-, toetajateks-, au-, eluaegseteks- ja noorliikmeteks.

Naiskodukaitse liikmeks astumise sooviavaldused tulevad selleks määratud erilistel lehtedel jaoskonna juhatusele kolme liikme soovitusel esitada.

Vastuvõtmist kinnitab lõpuliselt vastava maleva pealik.

Auliikmed: Auliikmeteks võib kutsuda ainult eriliste teenetega isikuid, selle juures tuleb silmas pidada ka isiku üldist isamaalist tegevust.

Auliikmeteks võivad olla ka välismaalased, kes tegutsevad naiskodukaitse põhimõtete heaks.

Auliikmeid võtab vastu ringkonna juhatus ja paneb kinnitamiseks ette keskjuhatussele.

Toetajad liikmed on need, kes tegelikult naiskodukaitse töödest aja puudusel ehk mõnel muul põhjusel osa ei võta, vaid aineliselt naiskodukaitset toetavad. Toetajate liikmete vastuvõtmine sünnib samuti kui harilikul liikmel jaoskonna juhatuse kaudu, vastava maleva pealiku kinnitamisel.

Toetaja-liikme alammaks oleks aastas 5 krooni.

Eluaegsed liikmed maksavad ühekordselt 100 krooni. Nende vastuvõtmine sarnaneb tegev- ja toetaja-liikmete vastuvõtmisele.

Samal tingimusel võetakse ka alaealised, 16 a. vana, noorliikmeteks vastu, kuid neilt nõutakse liikmeks astumise juures vanemate või hooldajate kirjalik nõusolek.

Naiskodukaitse liikmetel liikmemaksu ei ole, kuid neil on võimalik ühingu heaks vabatahtlikke annetusi teha. Iga vastuvõetud liige saab samasuguse liikmekaardi, nagu meeskaitseliitlasedki.

Töötuse andmine: On isik naiskodukaitse liikmeks vastu võetud, annab ta töötuse suusõnaliselt ja ühtlasi kirjutab ka alla töötuselehele.

Töötuse andmist võib ka korraldada naiskodukaitse pidulikkudel juhtudel vaimulik esindaja.

Lahkumine: Nagu sisseastumine, on ka naiskodukaitsest väljaastumine vabatahtlik, kuid tegelik vabastamine kohuste täitmisest sünnib jaoskonna juhatuse poolt peale kahe kuu möödumist hariliku lahkumise sooviavalduse esitamise päevast arvates.

Enne tähtaja lõppu võib jaoskonna juhatus liiget vabastada ainult mõjuvatel põhjustel, nagu see ajutiste määruste § 11 tähendatud.

Lahkudes peab liige ära andma oma liikmekaardi ja käesideme. Ka pole temal enam õigust kanda naiskodukaitse ülikonda, kui sarnane olemas, ja kaitseliidu märki (ehk märke). Lahkunud eriliste teenetega liige võiks siiski erilise loaga kanda naiskodukaitse ülikonda ja märke. Kui tegevliige üle läheb toetajaks liikmeks, võiks ta erilistel juhtudel sama eesõigust tarvitada.

10. Naiskodukaitse riietus, märgid ja nende tarvitamine.

Naiskodukaitse riietuse küsimus on mitmel puhul arvestamist leidnud, kuid vaatamata sellele julgen isiklike kogemuste põhjal maailmasõja ajast ja naaberriikide naiskodukaitse eeskujule toetudes tõendada, et naiskodukaitse riietusel töö ajal suur tähtsus on. Naiste harilik riietus ei vasta tihtigi koduse elu nõuetele, näit. võiksime võtta nõudmised, mis perenaine iseendale kui ka oma käsituses seisvale teenijale kodustel toimingutel ette paneb. Seda enam on naiskodukaitse töö alal riietus, mis vastaks tervislükule ja hügieenilisele nõudele, möödapääsmatult tarvilik. Kujutage endale ette sanitaar-osakonna liiget haavade sidumise juures harilikus igapäevases riietuses, selle juures veel tumedas, kus piimliku puhtuse piiri raske kindlaks teha, või toidu valmistajaid salgus juustega isikuid jne.

Viibides suuremal arvul üheskoos, ei avalda mitmesugune riietus ka väliselt korralikku muljet: ühel pikk, teisel lühike kleit, ühel sinine — teisel punane, kolmandal kollane. Ühel suled, teisel lilled, kolmandal läikivad pandlad ja kirjud paelad kübaral, ühel värvilised siidsukad ja kõrge kontsaga kingad, teisel villased sukad ja madalad kontsad jne. Sarnaseid ebaesteetilisi pilte võiks veel palju ette tuua.

Naiskodukaitse peaks olema ühevärviline ja ühesuguse löike järele riietus. Kleidi äär tohiks maapinnast ilma jalanõudeta mõõdetult kõigile ühetaoline olla, näit. 30 sm. Ka peakate peaks ühesugune olema. Saapad peaksid ühevärvilised

ja veekindlad olema, kotsad ühekõrgused, sukad ühevärvilised. Sanitaarosakonnal peaksid olema peale selle töö juures veel valged põlled ja peärätid, samuti ka toitlusjaoskonnal. Siis peaks olema igal tegev-naiskodukaitse liikmel seljakott ehk ranits kodukaitse tööle, kodust eemal viibides, tarvisminevate tarvetega ja tagavarapesu ja riietega. Ka pealisriietus (mantel) peaks olema ühevärviline ja ühetaoline, avar, vee- ja tuulekindel.

Olen nõus, et naiskodukaitse riietuse ühtlustamist on esialgu võimatu läbi viia, kuid vaatamata sellele ei tohiks sellekohane määrus meie kodukorras puududa. Naiskodukaitse riietus ja kõik sellesse kuuluvad tundemärgid ja varustused peavad olema valmistatud, keskjuhatuse poolt heaks kiidetud ja, nagu see ajutises põhikirjas ette nähtud, vabariigi valitsuse poolt kinnitatud.

Sama korraldus oleks ka märkide kandmise kohta maksev.

11. Tervitamine.

Kui naiskodukaitse liikmed viibivad ametikohuste täitmisel ja ameti-ülikonnas, peaks olema nende tervitamisviis ka ühesugune, nii omavahel kui ka ülemuse vastu. Soomes ja Poolas, näiteks, on tervituse viisid kodukorras kindlaks määratud (üldine tervitamine, auandmise seisang, palveseisang ja teised).

12. Naiskodukaitse distsipliin (kohustused).

Naiskodukaitse liikmeks olemine kohustab töötama naiskodukaitse sihtide kohaselt ning alistuma tema määrustele. Kui liikmete tegevuse tagajärjel kaitseliidu või naiskodukaitse au ja eesmärgid kannatavad või liikmed ei täida tema määrusi ja kodukorda või nende peale pandud

kohustusi, võib vastava jaoskonna juhatus distsipliinar-abinõud tarvitusele võtta. Need oleksid: 1) isiklik hoiatus, 2) avalik hoiatus, 3) ajutine väljaheitmine (selle aja määraks ära vastava jaoskonna juhatus), 4) jäädav väljaheitmine. Jäädava tagandamise otsuse kinnitab vastava maleva pealik. Tagandataval liikmel on õigus ka omalt poolt maleva pealikule seletuskirjaga esineda.

Tagandatud liige peab oma käest ära andma kõik liikme märgid.

Naiskodukaitse liikmete elukombed peavad olema laitmatud. Keelatud on naiskodukaitse liikmetel avalikkudel koosviibimistel alkoholi tarvitamine. Naiskodukaitse poolt korraldatud peod ja omavahelised koosviibimised peavad olema karsked. Tuleb panna selle peale rõhku, et pidude eeskavad oleksid head ja väärtuslikud ning kooskõlas nende kõrgete isamaaliste ja vaimliste sihtidega, mille heaks naiskodukaitse töötab.

Käsitöötutel oleks tarvis korraldada mõnesuguseid ettekandeid ja laulda isamaalisi laule, sest laul elustab ja ühendab liikmeid. Sel korral ei lahkuks naiskodukaitse liikmed töötutelt ilma vaimlise värskenduseta.

Minu poolt ettekantud andmed oleksid naiskodukaitse kodukorra põhjooned, mis veel täiendamist ja üksikasjalist väljatöötamist tarvitavad.

Et naiskodukaitse oleks võimalik edukamalt ja viljarikkamalt oma jõudu kodumaa kaitse huvidele pühendada ja võimast ja ühtlaselt töötavat organisatsiooni luua, tuleb kiires korras kodukorra väljatöötamisele asuda.

Julgen loota, et meie naiskodukaitse pere selleks kõige innuga kaasa aitab, et meie suudaksime ülesseatud sihtidele jõuda ja tõesti saavutada viljarikkaid tagajärgi.

A. Tõrvand-Tellmann.

Kaitseliidu paraadimars.

Kuidas Einmanni kompanii sai endale laskeraja.

Ei või olla vääriline kaitseliitlane see, kel pole küllalt tabav käsi. Tabavust aga võib saavutada üksnes järjekindla süsteemipärase laskeharjutuste teostamisel. Selleks vajame laskeradu. Kuidas neid hea tahtmise juures võib soetada — selleks on annud eeskuju Järva maleva Einmanni valla kompanii.

Järva maleva Einmanni kompanii pealik
Tõnu Sipsaka,
kelle algatusel ja energilisel juhatusel ning
toetusel kompaniile laskerada soetati.

Laskeplatsi maa-ala (suurus neli Tallinna vakamaad) on kingitud kompaniile 1927. aasta alul. — Kompaniil puudus igasugune võimalus laskeharjutusi pidada. Puudus ümbruskonnas sarnane koht riigimaadel, kust võõrandamise teel oleks võimalik olnud tavalist maatiikki kasutami-

seks saada. Kompanii pealikul hr. T. Sipsakal tuli ringi vaadata, kas vast seda pahet ei saaks kuidagi kõrvaldada. Oma maa niisuguseks otstarbeks ei passinud, tuli naabrite poole pöörduda. Jäi peatuma Vajangu jaama taga oleval maatiigil, mis kuulus Meesaki talule. Algasid läbirääkimised ja tulemus oli see, et omanik maatiiki kompaniile kinkis igaveseks ajaks.

Sellel kujul ei olnud aga veel võimalik laskmisi toimetada, tuli kaitsevall ehitada, platsi tasandada jne. — Siia rakendati k-liitlased tööle. Töö on sündinud pühapäevadel ja kuni siamaale paarisaja tööpäeva ümber ära kulutatud. Praegu on laskerada kõlbulik laskmiseks 300 meetri peale, ja võib üles seada kuni neli märklauda. — Kavatsusel aga on plats korda seada 400 meetri peale laskmiseks, mis aga rohkem tööd nõuab, mis siiski loodetakse käesoleva aasta jooksul ära teha, kuna kompaniis on laskureid, kellel vast lootusi küttide klassi saada ja kus vajaline suurema kauguse peale laskmine.

Õnnelikult on plats valitud. Põhjast-hommikust varjab paks kuusemets, lõuna ja õhtu poolt vall. Loodetakse ka kuuse hekk lagedale küljele ehitada, et tuuled segama ei kipuks ja laskeplats mugavaks, kõigiti armastatud kohaks kujuneks. — Varjendeid näitajate jaoks seni ehitatud ei ole — on aga kavatsusel. Hea tahtmise juures ja kui üksmeelselt kokku hoitakse — on see võimalik. Plats asub kompanii tsentrumis, nii et üle 5—6 klm. ühelgi malevasel ära käia ei tule.

A. J.

Kes ei loe «Kaitse Kodu!»,

see loobub kodukaitsmise kõrgeist ülesandest. — Iga isamaalane teelib, loeb ja soovib teistele kaitseliidu häälekandjat „Kaitse Kodu“

Üks tööpäev laskerajal.

11. märts möödus Tallinna malevas töö ja toimetuse tähe all. Peale muu oli ette nähtud ka laskmääruste Tondi tiirudel. Et praegu kaitseliidus „laskemääruste“ maksmapanemise suurus eelvas ja huvi valitseb laskeasjanduse vastu, sean ka omad sammud Tondi poole.

Külm talvine hommik. Kraadiklaas näitab ligi kümme pügalat alla nulli. „Asjata lähed,“ käib mõte peast läbi. „Kes selle külmaga ikka välja tuleb!“ „Noh, kui laskmisest midagi välja ei tule, eks siis ilus jalutuskäik värskes, karges õhus tasu vaeva...“

Kuid liginedes eesmärgile on näha liikumist siin ja seal. Need on kaitseliitlased, kes küll ühekaupa, trobikonnas, kolonnis liiguvad tiirude poole. Ei hirmuta neid pakane. Nad astuvad tõsiselt. On põhjustki tõsine olla, sest nii paljudel seisab ees küsimuse otsustamine, kas päästakse laskurite klassi või tuleb algajaks jääda. Klassi laskuri kutse on seda väärt, et seda igatseda. See annab mehele juba kindla positsiooni kodukaitse tegevuses, sellega on jällegi astunud mehine samm edasi oma eesmärgi poole.

Kell üheksa. Tondi tiirudel valitseb elu ja liikumine kui sipelgapesas. Siin lastakse, seal lastakse; kolmel tiirul püssid sülitavad tuld.

Tiir nr. 1. Siin on praegu otsustamisel kõige tähtsam küsimus: kes pääseb II laskurklassi? Seepärast vist siin toimibki maleva pealik kolonel F. Pinka ise. Ka vahakohta kohta ei ole midagi ütelda, nii toimib ühe liikmena endine Harju maleva pealik, nüüd aga Tallinna maleva malevlane leitnant O. Suursööt.

Nende vägevate meeste juhatusel „lähuvad tulle“ vahetused vahetuste järele. Esimene, teine, kolmas... Karm saatust purustab nii mõnegi lootused ja salajasemad unistused. Õppelaskmise märklaual välja lüüa 46 silma ja kolmandikkujule 6 kuuli pihta juhtida, see on ikkagi mehe asi, olgugi et kaugus ainult 200 meetrit ja märklauad paistavad suurtena.

Ligi 60 tuleliinile minejast tulevad võitjatena välja ainult 16. Tagajärjed ligi kümnekraadilise külmaga, kusjuures keskpäeva paiku päike heledasti silma paistab, ei ole sugugi halvad. Nii saavutasid (sulgudes malevk, nimetus, esimene arv tähendab õppelaskmise märklaual saavutatud silmi, teine — rinnakuju tabanud kuule): Mlvt. A. Vesterblom (Tehnil.) 50 ja 7; peal. A. Odenberg (Nõmme) 47 ja 9; mlvt. H. Kallas (Kalevi) 47 ja 6; peal. N. Pedaja (Nõmme) 47 ja 6; mlvt. A. Kibin (Nõmme) 46 ja 8; mlvt. F. Hanusovski (Nõmme) 48 ja 7; mlvt. H. Soosaar (Tehnil.) 47 ja 10; peal. B. Tramberger (Tehnil.) 48 ja 8; mlvt. P. Litter (Kalevi) 47 ja 8; peal. E. Kivi (Ida) 46 ja 8; peal. J. Jeets (Ida) 46 ja 9; mlvt. G. Jakobson (6. mlvk.) 48 ja 8; mlvt. J. Mölder (Nõmme) 48 ja 6; mlvt. R. Nõmm (Nõmme) 48 ja 8;

mlvt. G. Blumer (Kopli) 47 ja 6; plk. A. Rõuk (Kopli) 47 ja 7.

Mõned kukuvad läbi ainult paari silmaga ja nende meeoleolu ei ole sugugi nii roosiline. Käib elav omavaheline vestlus ja igäiks püüab oma kaotuse põhjuste kohta selgusele jõuda. Siin tuleb väga rõõmustav nähtus ilmsiks — ei ole enam ikka ja kõigis ainult püss süüdi, nagu varemalt viisiks oli oma äpardusi seletada. Nüüd otsitakse koolega viga ka enda juures ja paljud asuvad enesekriitika abil õigele teele.

Kindlate laskurite kõrval on ka neid, kes ainult „proovivad“ — ehk pääseb klassi sisse, kuna mõte käib ikka algajate klassi katse peale. Nii lähuvad nad ära peale äpardust ilma pikema jututa tiirule nr. 2.

Siin kihab teine sipelgapesa. Algajate katse 100 meetri peale, et õigust saada II laskurklassi klassiharjutuste täitmisele asumiseks. Väga mitmekesine pere: vaevalt koolipingilt tulnud noormehele seltsib pika elukooli pea läbi teinud vanahärra. Kõik on laskespordist huvitatud, kõik soovivad veel edasi jõuda. Ja jõutakse, kuigi igal mehel see sünnib isetempos. Esimene samm õnnestus vähestel, 85-st tuleliinil käijast ainult 19 said loa II klassi laskeharjutuste täitmisele asumiseks. Kuid see ei kohuta mehi. Uued plaanid, uued nõupidamised — ja otsustatakse uuesti jõuda katsuda... kuni vähemalt I laskurklassini välja.

Veel on metsast pauke kuulda. Seame samud sinna.

Tiir nr. 4. Samasugune elavus kui mujalgi.

Väga tähtis toiming on siin käsil — kõik püssid, millega nende omanikud rahul ei ole, käivad siit läbi. Pühalikult tõsiste nägudega askeldavad vanem instruktor Ingermann ja pealik Lõun nende kallal: ühel nihutatakse kirpu, teisel pannakse koguni uus karp peale, siis proovitakse püssi jooksu jne. Siit lahkuvad kaitseliitlane kindla teadmisega — minu püss jookseb nii ja nii.

Nii mööduvad kibedas tegevuses tunnid.

Noorte laskurite keskel on näha ka vanemaid esilaskureid, laskeklubi liikmeid ja Helsingi kütte. Viimaks ilmub kohale ka Helsingi võistluste suurmeister A. Raavik. Laskmistest nad osa võtta ei saa, sest kõik laskerajad on kinni, kuid asi on nii südamele ligidane, et ära minna ka ei raatsi enne kui oma harjutuslasud antud, olgugi et selleks ligi kella kolmeni oodata tuleb.

Tõsiseks tööpäevaks kujunes 11-es märts Tallinna malevas. Üle pooleteise saja karastasid oma vaimu ja keha kõige kasulikuma ja teadlikuma spordiala harrastamisega. Kui sama hoogus töö edasi kestab, ei ole kaugel aeg, kus kõik kaitseliitlased saavad klassi laskuriteks ja — sellega on suur tükk kasulikku ja tänuväärt tööd ära tehtud.

R. L...

Aegviidu kompanii laskeharjutustel

15. 1. 28.

Kuidas malevlane Külml sai laskuriks.

(Veste igapäevases elust).

Elev meeoleolu valitseb Kaguvere kodukaitsjate peres. Suur liikumine algab juhtivate jõudude keskel. Kohendatakse varustust, vaadatakse püssid järele ja puhastatakse need ning sooritatakse muid teenistusega seotud toiminguid. Ühe sõnaga — ehitakse nagu lauakirikusse.

Põhjus ei ole ka väike — Kaguvere pealikele korraldatakse lendkool peastaabi poolt. Siin annab rappid, et igamees esineks oma võimete ja seisuse kohaselt. See ei lähe, et Hundiküla pealikud üle trumpavad Raja omasid. Ei, — Rajal on mõnusamad mehed üle Kaguvere. Ega siis Lintsi omad ka ei ole halvemad. Ja nõnda edasi...

Elas Kaguveres põline peremees Joosep Külml. Lugupeetud ja auvääriline kodanik. On valitsenud oma Saare talu nii headel kui ka kurjadel päevadel. Ei pikad sõjaajad ega tormised revolutsiooni-päevad ei ole murdnud Saare jõudu ja rammu.

Joosep oli veel õitsevas eas. Viis aastakümnet ei ole veel tõmmanud turja vimma. Nooruslik tuli välgub sügavsinistes silmades. Elujõud ja elutahe peegelduvad priskel, jumekal näol.

Ka teda on puudutanud tulev lendkool. Olugi, et Joosepit kui vanemat malevlast pealike ettevõtte otsekohe ei kohusta, siiski — üht ja teist on tarvis teha ning korraldada. Näiteks too laskeraja asigi. Kuhu põrgu põhja pealikud laskma peavad minema. Teeme siinsamas Kaguvere külje all ära. Märklauad mäe külje alla Külma krundile, tulejooned üle oja naabrimehe

maadele ja asi joones. Mis sellest, et tuleb raiuda võsa ja tasandada mättaid.

Ettevalmistused tehtud või kuidas öelda „asjad ondnungin“, kui kätte jõuavad õppepäevad.

Üks õppus järgneb teisele tuulekiirusel.

Saare Joosep ei püsi kodus. Aastad ei luba küll kõlke kaasa teha, sundust ega käsku ka ei ole, kuid siiski... Laskma peab iga mees, olgu pealik või malevlane. Nii on malevlane Külml pea esimesena laskerajal.

Nii ja naa. Ühest ja teisest räägitud, ääri-veeri mööda maa kuulatud, kui Joosep avaldab oma häda lendkooli juhatajale.

„Laskmine on üks hea asi, selleta korralik kodukaitsja ikka läbi ei saa. Olen ma ise ka lasknud ja tahaksin lasta, aga püss on paha. Siia sihid, sinna laseb. Käänab kas või ümber nurga. Ei tea, mis siin teha, kas ehk proovida parema püssiga.“

„Ei tea, kas asi nii hull ongi.“ Lendkooli juhataja on Külmlaga vana tuttav juba sügisestest manöövritest saadik.

„Eks katsume järele,“ sõnas major edasi. „Tooge püss siia, proovime ta järele.“

Joosep muheleb natukene ja sõnab viimaks: „Mina teda kaasa ei võtnudki. Mis tema tühjaga ikkagi teha, kui õiget jooksu ei ole. Arvasin, et laseme siin mõne teisega, paremaga.“

„Seda võib ju ka,“ arwab major. „Parem ikka omast lasta. Oleks Teie püss siin, vaataksime ja prooviksime kohe järele. Haige juures tuleb esiti viga üles otsida ja siis alles terveks tegemise juure asuda. Samuti lugu ka püssiga.“

Ei ole teda järele kaetud, ei saa otsust teha, kas kõlbab või ei.“

Lepitakse lõpuks kokku, et malevlane Külmlaseb ikkagi oma püssist ja järgmisel päeval toimetatakse relva põhjalikku revideerimist. Major ei taha kuidagi uskuda, et püss kipub ümbernurga laskma, olgugi et ta on Jaapani püss. Öeldud ja tehtud.

Järgmisel päeval on Saare Joosep juba varakult platsis ühes oma müristajaga. Asjatundliku näoga uuritakse püssi nii seest kui välispiiselt. Iseäralist ei torka midagi silma. On küll paar kriimustust ja mõlki lael, ega see ometi kuuli, jumal teab kuhu, ära ei vii.

Mis muud kui katsuda tulega.

Nagu saatuse tahtel on kohal pealik Lille-

vaksa võrra kõrgemal. Peale ei läinud pihta ükski.“

Meisterlaskur hoiab vägisi mulet tagasi...

Väike selgituskõne majori poolt ja Külmale on varsi selge, et Jaapani püss algsihikuga laseb ainult kolmesaja meetri peal sinna, kuhu sihitakse, ja saja meetri peale võtab ligi kolmkümmend pügalat kõrgemale.

Uuesti sirgeldamised märklatal, rehkendused meetrites, sammudes, tollides ja sentimeetrites, kuni Külml viimaks muigab:

„Kae tonti, ligi pool küünart tuleb alla võtta!“

Seda nüüd küll... tuleb endal järele proovida, kindlam on.

Nüüd asub Külml ise laskmisepeki taga.

„Püssi sadulas!“ — Paide eskadroni Päinurme ratsarühm harjutustel.

mägi, maleva meister püssist laskmisel, kes juba teist aastat peab kindlasti enda käes rändauhin-da. Paremat proovijat ei või tahtagi.

Pukid ja märgid paigal, algab püha talitus. Üks lask... teine... kolmas...

Pea hinge kinni pidades jälgib Külml laskmist. Ja meister toimetab seda kõigi kunsti-reeglite järele, et oodates kipub kannatus katkema. Iga lasu saadab ta hoolikalt, nagu lemmiklapse, heade soovidega teele.

Valmis ometi! Hirvesammul lipatakse märgi juure, Külml esimesena.

Asjatundlikult uurib major tabamusepilti ja seletab:

„Sihtpunkt siin... keskmine tabamuspunkt siin, täiesti õigel kohal, — natukene oleks nagu vasakul pool — sentimeeter või paar, kuid see ei tee viga... hajumine paraja suurusega...“

Püss on normaalse jooksuga ja täiesti korras!“

Külml vaatab pealt, kuulatab, katsub näpuga kõik kuuliaugud järele. Vangutab pead ja pajatab viimaks:

„Kuidas ta korras võib olla! Näete, märgile sihiti löua alla ja kõik kuulid lagipealsest pea-

Viis tulist sülitab jaapanlane, viis korda sihhib Külml ja vajutab hinge kinni pidades trikli peale.

Mis sündinud märgiga? Kolm kuuli läbis-tavad pea, kaks on kõrvast mööda vihisenud.

„Tagajärjed head, pea eeskujulised,“ — nii kõlab majori otsus. „Kuidas Teie, härra Külml, nii halvasti arvasite oma püssist?“

Malevlane Külml uurib oma tabamuspilti, sügab kukalt.

„Ega ma ise nii ei arvanudki...“

„Kuidas siis? Ütlesite ju, et püss ei kõlba.“

Alul vastu puigeldes ja poolvastumeelselt seletab viimaks:

„Seda ütles üks konstaabel. Läinud aastal juhtus teine minu poole tulema ja ma lasksin püssi järele proovida. Proovis teist igapidi ja ütles siis, et püss ei kõlba...“

„Toh-oh hullu, kas konstaabel siis purjus oli!“

„Purjus just ei olnud... aga nõnda ütelda... noh mõningad tropid ikka tegime...“

Mõnelgi pikal talisel õhtul tuletas malevlane Külml meele oma püssi jooksu ja proovimise lugu. Nii siis, sõber vedas alt.

Ennustaja.

J. Mändmetsa jutustus.

„Sooh, nüüd on ukсед kinni,“ ütles kaupmees Varik, „ja ma võin teile jutustada selle loo, mis ennist lubasin. Kuid enne teeme piipu.“

Ta pakkus meile oma head tubakat, tõmbasime mõnusad popsud.

„Nii siis, elasin sellal Virumaal Ahisilla alevis. Mul oli seal kauplus, mis läks õige hästi. Maja teises otsas asus kingsepp Kunder, väike kõhetu mees tugeva paksupoolse naisega ja kahe alaealise tütreaga. Aega olles viitsime õhtud ühes, pealegi kus Kunder oli hea jutumees, nii ütelda päris anekdootide varasalv.“

See oli 1918. aasta sügisepoole suve paiku, kui kingsepa väike Maali meile tulles erutatult sõnas: „Teate, lell tuli meile.“

Minul olid sellest lellest juba eelteadmised. Nii mõnigi kord oli tulnud jutuks nende perekonna lugu. Isa olnud Pärnumaal Võhivere mõisarentnik ja neil olnud õige mõnus kasvada. Kaks venda, tema noorem aastat seitse. Vanem vend käinud isegi Pärnus keskkoolis, kuna tema pidanud kihelkonnakooliga leppima. Mingisuguse operatsiooni tagajärjel sattunud isa kohtu keerdu, kaotanud protsessi ja surnud selle peale. Aga üks surm ole niisugune. Kuhu ta kord sisse astunud, peatselt jälle tagasi, on ju ukseauk talle tuttav. Kuu paari pärast viidud ema isale järele. Võlanõudjad võtnud, mis ial võimalik, ja nii jäänud nad õige ilma milletagi maa ja taeva vahele.

Sellest ajast peale katkenud tema ja venna vahel ühendus. Möödunud aastad, ilma et oleksid näinud teineteist, ei teadnud isegi seda, kus ilma ääres kumbki elab. Küll olnud tal teada, et vend pidanud alul kuski vabrikus või mõisas kirjutaja ametit, olnud siis Pärnus, vist isegi Tartus näitleja, kus ta kohta ajalehis leidunud aegajalt kiitvaid märkusi, aga pärast kadunud ta hoopis silmapiirilt.

Niisugused teadmised olid mul sellest lellest, kes nüüd oli tulnud venna poole, nagu väike Maali särasilmil jutustas.

Õhtul aega olles läksin Kunderi poole. Seal nägin ka seda sugulasest-külast.

Ta oli minu naabrist hästi pikem, küll aga lahja ja jõuetu. Juba hoopis pealiskaudne vaade avaldas, et mees on elanud äärmiselt puudulikku elu. Paksud, üleni hallid juuksed katsid

uhkelt ta pead ja piirasid toredalt kõrget otsa. Silmad, olgugi sügavale vajunud, vaatasid toreda pilguga ja kui neis omal ajal pidi leekima lööma olgu viha või olgugi kõrge hingeliigutuse mõjul rõõm, siis pidi see vaade olema küllalt uhke.

Kaua ta meie juures ei viibinud, ütles otse poolsalaja mõne sõna ja läks teise tuppa, kust ta kogu õhtul ei ilmunud.

Ja lähemale ei saanud ma sellele inimesele nädalate vältel.

„Mis ta teeb?“ tuli nii mõnigi kord üle minu huulte, kui juhtusin kingsepa juttu.

„Praegusel ajal õige mitte midagi,“ vastas naaber. „Vahib niisama voodis vastu lage, toob tuppa sületäie puid, toksib need peeneks, käib Karujõel õngel, kust vahest saab mõne särje- ja ahvenapoja.“

„Kas jääb kauaks teile?“

„Seda ma ei tea, sest ta ei ole selle kohta midagi ütelnud. Kuhu ma ta siis ajangi, mul ju ikka on leivapaluke majas. Eks pärast näe.“

„Kust ta tuli?“

„Kust mujalt kui linnast. Kuulsin kõrvalt, et ta elu seal viimasel ajal olnud hoopis vilets. Maganud teine kuski *aiaturgas*, vahest jälle rannas paadi all või kus juhtunud. Mis sa teed, kui inimesel kord käest kaob see õige eluots, mine võta pärast kinni.“

Ka edaspidi jäi Konrad, nii oli ta nimi, täitsa üksikuks. Ta ei seltsinud alevis kellegagi, minu poole poodi ta jalga ei tõstnud, kõndis üksinda ja kui kuski nägi kedagi vastu tulevat, keeraskord isegi teelt kõrvale. Varsti teati alevis kõnelda, et tal mõistusest puudu olevat ja seda uskus lõpuks ka ta vendki.

Nagu teate, tulid meie maale 1918. aasta lõpul rasked päevad. Enamlaste väed tungisid Narva poolt meie maale, ja et meil polnud neile vastu saata kuigi tugevat võimu, mis neid oleks jaksanud kinni pidada, tulid nad õige hoogsalt edasi. Üks küla ja kihelkond langes teise järele vaenlase võimu alla ja üsna lühikese aja jooksul olid nad kogu Virumaal peremehed.

Vaenlase tulek tõi muidugi lõpmata ärevust ja õhus liikusid alaliselt kuulujutud, üks kohutavam teisest.

Meie alevisse asusid enamlased jõulu laupäeval. Oli neid, kes nende eest põgenesid, aga suu-

Kuid püss jäi truuks sõbraks. Sagedasti vabal tunnil võtab ta oma seltsilise õlale ja sammutab laskerajale.

Tunni, paari pärast tuleb sealt, rõõmupuna

palgel. Mõtted, need vallatud linnukesed, lendavad ikka ühte ja samasse suunda:

„Poolsada aastat küll turjal, kuid... kuid... ehk venitame esilaskurini välja...“

Bummerang.

Suusavõisflused Sakalamaa malevas.

Pahemal: 10 klm. suusatamise võitjad: I (nr. 3) malevl. Koovit, II (nr. 4) malevl. Andresson, III (nr. 1) malevl. Kirs. Paremalt: Võistlejad 10 klm. stardis.

rem osa jäi paigale. Kuhu sa inimene ikkagi lähed kahe palja käega, sest ei või ju keegi ometi seda panna ühele või kahele reele, mis inimese eavältel kogutud ja korjatud. Sarnasel korral langeb inimene ükskõiksesse meeleollu: saagu mis saab.

Ei või öelda, et nad meie alevis oleksid toime pannud iseäralisi hirmutegusid. See on ju õige, et nad elanikkudega käisid ringi küllalt jõhkralt, nõudsid paremaid suutäisi, häid magamise asemeid, võtsid kinni ka kaupmees Kajaku ja kirikumaade rentniku Peeter Paju. Küllap nendegi kinnivõtmine oli nii mõne omapoolse mehe ülesäsituse tagajärg.

Minu juure asus korterisse salkkonna ülem, noor poolvenelane, pärit Narva tagant, kuna kingsepp Kunderi juure korteri võeti midagi veltveebli taolist paari allohviteriga. Viimased kolm olid puhteestlased.

Esiotsa avaldas nende tulek küll tunduvat survet kogu elu peale, aga see oli ainult esiotsa. Pea aga võttis elu jälle oma viisi hoogu ja esimesel ja teisel pühapäeval kuuldusid alevi vahelt hõisked, laul ja harmoonikamäng. Enamlased-sõdurid võtsid isegi osa ühes ja teises kohas kodustest pidudest, sest nähtavasti polnud neil pühapäeval vaja kuhugi rutata.

Viimasel pühapäeval tuli veltveebel, Laarman oli, nagu mäletan, ta nimi, meie poole. Ta kõneles veidi aega oma ülemusega, pööris siis minu poole.

„Kuulge, seal meil on keegi niisugune imeulik mees. Kes ta küll peaks olema?“

Sain aru, et jutt oli Konradist.

„See on peremehe vend,“ vastasin. „Ta tuli alles hiljuti siia. Tal on küll veidi arust puudu.“

„Ta ei anna kellelegi ligi. Kas ta ka enamalt oli niisugune?“

„Seda küll,“ vastasin. „Ta on olnud siin vist juba ligemale pool aastat, aga minuga pole ta selle aja vältel kõnelenud kolme sõnagi.“

Rohkem me ei kõnelenud.

Oli juba õhtul kella seitsme paiku, kui Kunderi tütar tuli meie poole. Laps teatas, et isa palunud mind nende poole tulla.

Läksin. Toas oli nende ülemus, veltveebel, paar sõdurit ja vist kolm alevi meest, parkal Jänes, puusärgitegija Andresberg ja uus pagar Naaris. Need mehed näisid uute võimumeestega olevat hästi sõbrajalal. Peale selle oli sinna kutsutud veel paar-kolm naisterahvast. Oli muretsetud viina, suupistet mõnesugust ja meeleolu oli meestel õige ülev.

„Kutsusin sind,“ tähendas Kunder mulle poolposinal. „Joovad, jäävad purju, kes teab. Parem, kui vanemaid mehi rohkem.“

Läks õige tükk õhtut. Parkal mängis harmoonikat, teised tantsisid, ei tulnud ette midagi iseäralist. Tõsi — veltveebel kelkis veidi, et nemad pühivad pursuide valitsuse nagu tolmu ja seavad sisse korra, mille üle keegi ei võivat kaevata. Nende korra all olevat kõigil vabadus, voli, igaüks võivat teha ja kõnelda, mis iganes tahab, keegi ei olevat teise isand ega härra. Harilikud sõnakõlksud, nagu neid nii sageli enne ja pärast kuuldus. Et seal keegi talle vastu ei vaielnud, siis tüdines mees varsti neid mõtteid korrutamast.

Oli juba kella kümne aeg, kui kippusin ära minema. Hoiti aga kinni, pakuti viina, vorsti, sest täna viimane püha, ei või ometi seda lasta kergesti käest libiseda.

„Aga kus on siis see üks mees, teie vend?“ küsis veltveebel Kunderilt.

„Ah, mis teda, poolearuga inimest. Ta konutab niisama üksi nagu ikka.“

„Oi, ta peab meie seltsi tulema. Vaatame ometi, kas ta üldse oskabki kõnelda.“

Kunderi keelust hoolimata läksid nad kõogi kõrvale väikesesse tuppa, kus Konrad harilikult asus.

Ma ei tea seda, mis nad talle ütlesid, kuidas kutsusid, aga otse oma vahel tõid mehe meie

juure. Mul on täna meeles veel ta nägu ja ma ütlen, see ei lähe kogu elus mu silme eest. Ta pea oli püsti ja silmad vaatasid uhkelt. Kes tahtis vaadata terasemalt, see võis küllalt selgesti tähele panna ta pilkudes viha ja põlguse avaldust. Püsti ukse juure seisma jäädes vaatas ta kogu seltskonna peale niivõrd üleoleva pilguga, et vististi ühtki toas ei olnud, keda poleks vallanud teatud piinlikkuse tunne.

„Mis sa seisad seal!“ hüüdis veltveebel. „Tule siia, me anname sulle viina.“

„Ma ei taha teie viina,“ kuuldus hää, aga see oli kõmisev, nagu oleks tulnud kustki kaugelt, läbi seina või maa alt.

Veltveebel, ülemus ja sõdurid olid õige tublisti purjus, vististi ei mõistnud nad ta hääle erilist kõla, küll aga ärritas neid ta vastus.

„Sa ei taha! Kes sellest küsib. Sa pead jooma, kui sind kästakse.“

„Mind ei sumni ega käsi keegi.“

„Mina sunnin,“ hüüdis veltveebel, kes tundis oma mõjuvõimu puudutatuna. „Kui mina käsin, siis pead jooma. Noh — marss!“

Konrad jäi seisma. Aga seda nägin ma küllalt, kuidas ta suule tõmbus pilkav irve.

„Keegi ei ole minu käskija. Mina teen seda, mis ise tahan.“

Seepeale pööris ümber. Ta pidi nähtavasti toast lahkuma. Veltveebel kargas ta ette ja haaras kinni mehe varrukast.

„Ära puutu minusse,“ kisendas Konrad, tegi tõuke ja purjus mees langes selili toolide otsa.

Mõistagi, et see meid täitis hirmuga, sest olime juba nende paari päeva vältel veltveebel Laarmani tundma õppinud toorema ja jõhkrama inimesena kogu salgas.

Ilma et oleks sõnagi kõnelenud, tõusis mees maast, haaras revolvri, aga enne kui ta jõudis Konradit lasta, kahmas ülemus ta käest kinni. Panin ka seda tähele, kuidas Konrad seisis otse kivikujuna, ilma et ta veltveebli revolvri haartes oleks pilgutanud silmi, ilma et oleks teinud vähematki liigutust põgenemiseks. Ainult lõpmata põlgus paistis ta pilgust.

„Siduge ta kinni,“ käsutas ülemus paari sõdurit.

Pea olidki Konradi käed tugeva nööriaga selja taha seotud.

Nüüd andis veltveebli vihahoog niivõrd tagasi, et võis juba kõnelda, kiruda ja vanduda. Ah niisugused on need inimesed, salakavalad. Maatasa teevad nad kogu aleviku, sest teadku nad kõik, et neil on praegu võim. Seda võimu ei jaksa keegi nende käest võtta. Nad saavad aru: silme ees teevad vaga ja alandliku näo, aga südames kannavad viha. Selle eest tasutakse neile kätte.

Astus teine siis Konradi ette ja karjus:

„Kõneldi, sina lurjus olevat nõdrameelne. Aga oota, kui su paneme homme aia ääre, küllap su keel hakkab siis kõnelema õige tarka juttu.“

Seejuures ei suutnud mees ennast hoida ja andis plaksu Konradi palgele.

Seotud mehe silmadest kargasid leegid, kogu ta keha värises.

„Sina nurjatu,“ hüüdis ta, „kuidas tohid sa mind lüüa!“

See valmistas veltveebli rõõmu. Võib olla kihutas oma poolt teda taga veel teiste naer. Ta andis veel teise hoobi.

Seal kuuldus karjatus. Ilma et meist keegi seda märkas, oli Konrad annud jalaga veltveeblile niivõrd tugeva hoobi, et viimane pool hinge-tult põrandale kokku langes.

„Teie ütlete, teil on võim,“ karjus Konrad. „Seepärast on teil võim, et need siin on lambad, arad koerad, kes teie ees lõmitavad. Kui nad oleksid mehed, siis võiksid ja peaksid nad teid veel täna siit välja kihutama. Teie olete rõõvolid, riisujad, teie tulete rahuliku rahva peale ja teete siin veretöid. Aga see rahvas on praegu armetu. Aga oodake, pea tulevad päevad, kus teie lugu on lõppenud, siis saate oma õige palga. Need päevad tulevad!“

Seda öeldes muutus kogu Konradi kuju, nii et ma teda ära ei tunnud. Missuguse tooniga need sõnad tulid, seda ei suuda ma kirjeldada, kuid seda tundsin, et nad kogu mu mõttejõu halvatasid. Need olid võimsad ja minu meelest oli, nagu peaksid nad kostma üle kogu alevi. Ta silmad leekisid seesmisest vihast ja tulest. Isegi sõdurid ei pääsnud esiotsa ta sõnade mõju alt, see julgus, suurus halvatas ka nende tahtejõu.

„See on ju mässaja,“ kisendas nüüd ka ülemus. „Ma mõistan su surma. Siinsamas. Sõdurid siia!“

Kohe joosti kutsuma sõdureid.

Kunderi abikaasa langes ülemuse ette põlvili.

„Andke talle armu, ta on ju ometi nõdrameelne.“

„Ära hulu seal, naine, selle verekoera ees ja ära raiska asjata oma silmavett,“ tähendas Konrad. „Nemad ihkavad verd! Kui aga siinsed inimesed jõuavad arusaamisele, et veri ihkab vere hinda, siis on ka nende praalimisel lõpp.“

Olidki sõdurid kohal.

Kinniseotult viidi Konrad välja. Ei suutnud pehmedada nende südant mingisugused palved. Kell löi üksteistkümmend, kui kõlasid Lubjaahju mäelt pussipangud. Sinnasamasse tehti auk ja sellesse auku visati riietega see raisk, nagu veltveebel sellest järgmisel päeval kõneles.

Kuid Konradi ettekuulutus läks täide õige pea. Päeva kolm või viis hiljem taganes seesama salk meie küla kaudu. Aga nüüd oli neil nii suur rutt, et ei olnud aega sisse astuda tuttavate poole. Parkal Jänes ja puusärgitegija Andres-

Sakalamaa maleva suusatamise kursused ja võistlused Viljandis.

Sakalamaa maleva suusatamise kursustest osavõtjad

Sakalamaa maleva korraldusel peeti Viljandis suusatamise kursusi 29. veebruarist kuni 4. märtsini. Kursustest osavõtt oli võimaldatud kõigile, kui kaitseliitlastele nii ka mees- ja naiskodanikele väljaspool kaitseliitu.

Kursuste eesmärk oli koondada suuremat suusatajate peret, õpetada suusatamise oskust algajatele ja täiendada edasijõudnute teadmisi ning oskusi seeläbi alal.

Kursuste õppekavas oli nähtud ette kui la-medamaa- nii ka mäesuusatamine, samuti näpunäidete andmine suuskade hoolekande, tõrvamise jne. suhtes.

Kursuste esimesel päeval oli asjast huvitatuid kokku tulnud kolmekümneviie ümber, milline arv järjest kasvas, nõnda et kursuste viimastel päevadel võis arvestada umbes poolesaja õpilasega. Eriti silma paistsid noored 11—13-aast. poisikesed, kes suure huvi ja innuga iga uue võtte kinni haarsid ja seda täpselt katsusid täita, selle peale vaatamata, et ühel isegi neist puudusid korralikud suusad ja suusatamine sündis tünnilaudadel.

Julgesti võib loota, et tulevikus just neist noortest sirguvad tulevased Eesti meistersuusatajad, kes suusaspordi tasapinna tõstmiseks palju kaasa aitavad.

Igapäevane õppetöö kestis ligikaudu 3—5 tundi, teoreetilised loengud juure arvatud.

Laupäeval, 3., ja pühapäeval, 4. märtsil, korraldati võistlused. Võistluste kavas vanematele

suusatajatele 3 ja 10 klm. suusatamine, noortele poistele alla 13 aasta 1 klm. suusatamine.

Naiste võistlussuusatamine jäi osavõtjate puudusel ära. Võistlusi peeti Viljandi järvel. Lumi ja ilm olid võistlusteks igati kohased.

Võistluste tagajärjed:

3 klm. suusatamises — 1. mlvl. Johannes Koovit — aeg 13 min. 26 sek.; 2. mlvl. Ants Andresson — aeg 14 min. 25 sek.; III mlvl. Leo Kaur — aeg 14 min. 55 sek.

10 klm. suusatamises: 1. mlvl. Johannes Koovit — aeg 46 min. 39 sek.; 2. mlvl. Ants Andresson — aeg 48 min. 07 sek.; 3. Harald Kirs — aeg 14 min. 55 sek.

1 klm. suusatamises poistele alla 13 aasta: 1. Johannes Hunt, 13 a. vana, aeg 6 min. 11 sek.; 2. Alfred Buschmann, 12 a. vana, aeg 6 min. 20 sek.; 3. August Roots, 13 a. vana, aeg 6 min. 40 sek.; 4. Feodor Mihailov, 11 a. vana, aeg 7 min. 40 sek.

Pühapäeval, 4. märtsil, peale võistlusi oli väljasõit suuskadel Siniallikule, millest osa võttis umbes 50 inimest.

Suusatajaid, noori kui vanu, leidub Viljandis rohkesti, kuid tunda annab end asjatundliku ja organiseerija käe puudus, kes kõidaks kõik sellest spordialast huvitatud üheks perek. mis märksa kaasa aitaks suusaspordi tasapinna tõstmisele ja selle levimisele Viljandis. Seda asjaolu peaks silmas pidama Sakalamaa maleva spordiklubi. E. L.

berg sõitsid nendega ühes, aga pagar Naaris asunud kuhugi Võru või Valga poole elama.

Konradi põrmu asetaski vend surnuaiale.

Mullu suvel Ahisillalt mööda sõites käisin

ka Lubjaahju mäel männi all. Leidsin Konradi surmapaigalt puhmakeste närsinud hilli.

Nähtavasti oli keegi, kellel see poolearuga inimene veel nii mitme aasta järel seisis mees.

Kaitseliit toob Eestisse uue spordiharu.

4. märtsil korraldas Tallinna maleva eskadron suusavõistlused. Start oli Juhkentali kasarmute juures, jooksumaa üle Ülemiste järve kuni Mõigu kõrtsini ja sealt tagasi, kokku 8 kilomeetrit. Osavõtjaid 5, kelle ajad olid: Paul Renner — 44 m. 50 s., Ernst Vogt — 49 m. 50 s., Albin Seedorf 50 m. 5 s., Hans Altdorf 58 m 45 s., Kuuskmann 61 m. 5 s.

Võitjad omandasid väärtuslikud auhinnad, annetatud härrade Georg Tofferi,

Johann Krugi, k.-m. Karl Lembergi ja Eesti transport-a.-s. Gerhard ja Hey poolt.

Peale selle peeti eskadronipealiku A. Kepperi korraldusel esimest korda Eestis võistlusi skikjõringis — suusasõidus hobustega. Sellest võttis osa 4 võistlejat: leitn. Onny, allohvitserid Sild, Hallop, Jantsike. Nendest sõitis Kadrioru ringteel esimene paar ajaga 3 m. 30 s., teine — 3 m. 36 s.

Pealiku lahkumisel.

*Senine Harju m. pealik
lt. Suursööt.*

1. märtsil lahkus Harju maleva pealik leitnant Suursööt seniselt kohalt, üle minnes majanduslikule alale.

Hr. Suursööt määrati Harju maleva pealikuks 1. aprillil 1925. a. Seega oli ta ligi kolm aastat maleva pealiku kohal. Selle kolme aasta kestes suutis hr. Suursööt võita endale poolehoiu Harjumaal. Mitte ükski pealikute ja malevlaste keskel, ka väljaspool kaitseliitu on ta tuntud lugupeetud seltskonnategelasena. Eriti aitas hr. Suursöödil autoriteedi tõstmiseks kaasa põhjalik Harjumaal elu-olu tundmine. Ise harjulane, oli ta suutnud luua veel õige tihedad sidemed kohalike elanikkudega — olles maakonnaavalitsuse esimeheks pärast vabadussõda. Need endised si-

demed olid temale ka suureks abiks kaitseliidu organiseerimistöös. Tuli ju hr. Suursöödil kaitseliidu organiseerimistöoga Harjumaal alata peaaegu algusest. Ja siin, nagu juba eelpool tähendatud, olid väga tähtsaks teguriks maleva pealiku isiklikud teadmised üldisest olukorrast ja võimalustest.

On ju õige väide hr. Suursöödi lahkumiskäsitajast, et ei suuda veel juht-pealik üksi midagi korda saata, kui puuduvad tublid allpealikud ja malevlased. Kuid vana tõde on ka, et suur kogu ilma energilise, armastatud juhita ei ole kaugeltki nii võimas kui hästi organiseeritud väiksem koondis — tubli, kõigest lugupeetud juhiga.

Harju malev on hr. Suursöödi juhtimisel paisunud tugevaks, hästiorganiseeritud üksuseks, mida on ka mitmel puhul kõrgemate juhtide poolt alla kriipsutatud.

Hr. Suursööt oli austatud ja lugupeetud alluvate ja kaaskodanikkude poolt mitte ükski kui juht ja ülem, kes võimuga oleks suutnud enesele luua autoriteedi, ei, ka kui sõber, hea nõuandja oli ta armastatud.

Harjulased — meie kõik oleksime soovinud, et hra Suursööt oleks edasi olnud veel kaua meie juhiks, kuid nüüd jääb meil ainult soovida, et meie unustamatul juhil oma uuel vastutusrikkal tegevuspõllul samasugune edu oleks, samasugune lugupidamine osaks saaks, nagu seda oli Harju malevas.

Samuti ei tohi ka meie käsi rüppe panna ega loiuks jääda.

Ehitagem elav mälestusmärk oma pealikule seega, et jätkame temast algatatud tööd uue pealiku juhtimisel hoo ja innuga, millise andis meile senine pealik!

Lääne maleva väledamad suusamehed.

Ülal vasakul:
10 km. patrullvõist-
luse võitja — Risti
komp. meeskond.

Ülal paremal:
— Lahkumine stardist.

All: Grupp kohtunikke, külalisi
ja võistlejaid: * Lääne maleva pea-
lik kpt. Väeden, ** mal.-van. ins-
truktor Kalikorm, I instr. Linnas.

5. veebruaril peeti Ristil Lääne maleva suusa-
võistlusi, millest osa võtsid Haapsalu 1. malevk.
õppurkomp. ja Haapsalu 2. malevk. Risti komp.
meeskond.

Kohtadele tulid meeskonnad ja omandasid au-
hindu järgmiselt:

2 km. individuaal-võistluses: 1. Unt, Johannes,
aeg 7 min. 30 sek. (auhinnaks hõbesoolatoos), 2.
Kukson, Sigismund, aeg 7 min. 36 sek. (auhin-
naks Soome puss), 3. Pelmas, Mathias, aeg 7 min.
45 sek. (diploom).

Narva maleva õnnestu- nud võistlused.

Pühapäeval, 4. märtsil s. a., peeti Narva
malevas talvine kolmevõistlus, kuhu kuulusid:
granaadiviske kauguse ja tabavuse peale, lask-
mine 100 mtr. pealt rinnakujusse — 5 lasku ja

10 km. patrull-võistluses: 1. Risti
komp. meesk. koosseis: Reinfeldt, Juhan, Erlich,
Voldemar, Baumann, Johannes, aeg 1 t. 23,5 min.
(omandasid rändauhinna — baromeetri, ning isiklik-
kudeks auhindadeks — Reinfeldt lauakella, Erlich
habemenoa, Baumann thermospudeli). 2. õ p p u r -
k o m p. m e e s k o n d koosseisus: Preismann, Er-
vin, Kukson, Sigismund, Bartsch, Viktor, aeg 1
tund 25 mn. (iga võistleja omandas vastava dip-
loomi).

150 mtr. pealt õppelaskmise märklauda — 5 las-
ku ning murdmaa suusatamine rakmetes 6,5 klm
peale.

Ilm oli võistlusteks võrdlemisi soodus ja tu-
ju võistlejatel hea, millega ka osalt seletatavad
võistluse head tagajärjed ja kordaminek.

Võistlusest võttis osa 23 kaitseliitlast. Üld-
punktides tulid võitjateks: 1. Munak Arnold,

Vaivara malevkonna VI kompaniist — 57,5 p.;
2. Luutus Nikolai, Narva patareist — 51,5 p.;
3. Pendt Juljus, Narva patar. — 49 p.; 4. Niilov Reinhold, Vaivara malevkonna VI kompaniist — 49 p.; 5. Harakka Antti, Vaivara malevk. III komp. — 44 p.; 6. Saareke Otto, Narva malevk. II komp. — 43,5.

Ei saa jätta märkimata väga häid tagajärgi suusatamises, nii näiteks kattis selle maa Harakka Antti 24 min. 03 sek., Niilov Reinhold — 25 min. 12 s. ja Reijo Leander — 25 min. 41 s.

Granaadipildumises parim tagajärg 8 granaadist 5 tabamist.

Laskmise parim saavutus 78 silma, s. o. 82,2%.

Väljaspool võistlust võttis osa ka maleva vanem instruktor noor-leitnant N. Kütt, saavutades 47,5 p.

Neljale kohaletulijale andis maleva pealik auhinnad, kuna järgmised neli said diplomid.

E. V. 10. aastapäeva pühitsemine Narvas. Kaitseliit paraadmarsil.

Suusaretk Paidest Tallinna.

Aegadel, kus puudusid igasugused moodsad liikumisvahendid autode ja raudteede näol, olid suusad pea ainukeseks liikumisvahendiks iseäranis põhjamaal, kus tali püsis pikemat aega ja lumevaip maad kattis.

Nende peaaesandeks oli võimaldada talvel kiiret liikumist paksul koheval lumevaibal, kust jalaga hobusemees läbi ei pääse.

Ajajooksul on raudteed, autod, lennukid jne. suuskade kui liikumisvahendi tarvidust märksa vähendanud, ja püsima on nad jäänud sellena peaaesjaliselt põhjamaal, raudteedest kaugemates maa-nurkades. Igapäevasest praktilisest tarvidusest on kujunenud sport, suusasport, tervise, tahte ja elujõu allikas.

Kui nüüd harilik linnakodanik suusatamist ainult kui sporti võtab, peaksid maainimesed siiski „ühhest lambast kaks villa“ võtma, s. o. tarvitama suuski liikumisvahendiks ja oma keha arendamiseks ning tervise jaluleseadmiseks.

Riigikaitse organisatsioonides sellel alal ei saa üheltkiolulistest tarvitamisest juttu olla. Mõlemad on üksteisega väga tihedalt seotud. Tuleb arvestada igasuguse olukorraga ja ära kasutada kõige paremaid ja otstarbekohasemaid võtteid ja abi-

nõusid edukaks ülesannete täitmiseks. Suuremaks abimeheks talvel osutuvad just suusad, misparast tuleb ka arendada ja ette valmistada end tuleviku ülesannete kohaselt.

Sellega on arvestanud ka Järva maleva kaitseliitlased, kes s. s. „Järvapoegade“ poolt korraldatud pikemast suusaretkest Paidest Tallinna osa võtsid.

See ligikaudu 100 klm. pikune retk algas pühapäeval, 11. märtsil, kell 08.00, kus 5 tublit meest, J. Pürn, V. Kärt, A. Ambach, A. Rusch ja A. Kikk, suuskadele asusid ja linnuteed pealinna poole kihutasid. Sõidu kiirus, aeg, puhkus, toit ja terve rida teisi vähemaid üksikasju oli meestel välja arvestatud matemaatilise täpsusega, millega ka seletatav meeste kohalejõudmine värsketena ja tublidena.

Hommikul, ilusa päikesepaistelise ilma ja libeda lume juures saavutati paiguti kiirust 12 klm. tunnis. Hiljem, peale lõunat, tõusev tuul ja sellega ühenduses kergelt tuiskav lumi raskendasid märksa edasilükkumist. Peatuseta sõideti maha üle 60 klm. kuni Kolu kõrtsini, kus umbes 30-min. peatus tehti suuskade määrimiseks ja keha kinnitamiseks. Edasi läks sõit Saula karja-

Paide suusamehed Tallinna saabumise järel. Seisavad vasakult: leitn. Lepp, Rusch, Kikk, Pürn, Ambach, Kärt, Järvepoegade esimees Veem ja major Balder.

mõisa kaudu Mõigu asunduse peale, kuhu jõuti sama päeva õhtul kell 20.30. Seega 12 tundi 30 min., mõni tund sõitu rohkem kui „suslaga“ Paidest—Tallinna.

Mõigu as. oli mehi vastu võtma tulnud kaitseleidiu peastaabi õppe-spordipealik major Balder, Järvepoegade esimees hra Veem, dr. Veiss ja peastaabi spordipealik n.-ltn. Lepp. Külalised asetati autodesse ja toimetati Voinovi saunaujulasse, maha pesema sõidu higi ja „tolmu“. Korterisse asetati kaitseleidiu peastaapi.

Järgmise päeva hommikul toimetas arstlikku järelevaatust dr. Veiss. Selgus, et mehed olid kõige parema tervise juures, välja arvatud mõned väikesed villid, hõõrumised ja pigistused jalgadel.

Saunas toimetatud kaalumisel selgus, et iga mees oli teele maha jätnud kehakaalu keskmiselt 3—13 naela.

Kaitseleidiu ülema poolt annetati igale mehele 1. pikema suusaretke mälestuseks väike hõbekarikas.

Õhtul kell 23.20 lahkusid mehed rongiga Tallinnast ja jäävad ootama pealinna meeste vastukülaskäiku.

Maha sõita 100 km. vahetpidamata 12 tunni jooksul, see nõuab tugevat ettevalmistust. Sellega olid ka arvestanud paidelased, kes endid juba sügisest peale hoolsasti ette valmistasid, saalis võimeldes ja lume mahatulekuga järjekindlaid pikemaid retkeid tehes. Suusatamine, kui tugev keheline töö, vajab järjekindlat ja pikemat ettevalmistust. Pealiskaudne töö ei anna tagajärgi.

Jääme lootma, et see esimene, Järva meeste poolt astutud samm ei jää viimaseks, vaid leiab teiste poolt kordamist lähemas tulevikus.

E. L.

Veebruarikuu Tartu malevas.

Veebruarikuu algas võistluste ja pidustuste tähe all, kuid ka tööd tehti täie hooga. 1. veebruaril jagati välja raske-kuulipildujate laskevõistluse võitjatele auhinnad ja samal päeval pühitses ka õppurmalevkonud oma aastapäeva.

5. veebruaril korraldati maleva suusavõistlusted, mille üksikasjalisem kirjeldus ilmus „Kaitse Kodu!“ nr. 4.

17. veebruari õhtul sõitsid Tapale üleriiklikkudest suusavõistlustest osa võtma malevlased K. Laas, E. Reiman, E. Arbeiter ja A. Michelson ning esindajana vanem instr. ltn. Joh. Kase. Terava konkurentsi pärast pääsis Tartu malev aga ainult 10 km. patrullsuusatamises 5-dale kohale ajaga 74.46.

17. veebruariks oli maleva pealiku poolt kokku kutsutud ka malevkondate esindajate aastakoosolek, kus ülevaade saadi maleva möödunud

aasta tööst. Maleva tegevus länud aastal on arenenud kahes sihis: on jätkatud malevlaste õppe-tegevust ning valmistatud ette noori, kes kaitseväkke astuvad.

Maleva isiklik koosseis on võrreld. eelm. aast. jäänud samaks. Elukutsete järele jagunevad malevlased järgmiselt: üliõpilasi 40 prots., kooliõpilasi 25,5 prots., eraettevõtete teenijaid 7,4 prots., käsitöölisi 5,6 prots., riigiametnikke 5,1 prots., omavalitsuste asutuste teenijaid 3,4 prots., majaomanikke 2 prots., päevatöölisi 1,6 prots. jne.

Selle arvu juures märkis maleva pealik kurva faktina ära varandusega ja kõrgema haridusega isikute vähesus kaitsemalevas, kuna aga näiteks Soome ülikooli õppejõud ja kooliõpetajad moodustavad erirühmad, võttes elavalt osa kaitseleidiu tööst. Meil aga leidub sarnaseid isikuid

üksikuid, kuma aga maleva enamuse moodustavad üliõpilased ja kooliõpilased.

Rahaliselt on Tartu maleval kõikides malevkondades kokku läinud aastal erasummades sisetulekuid 18.226 kr. 83 senti ning väljaminekuid 13.915 kr. 52 snt. Riigi summasid kasutati 983 kr. 37 snt. võrra vähem kui see eelarves ette oli nähtud.

Maleva juhatuselt liisu läbi välja langev dr. Kook valiti tagasi.

Üliõpilasseltside malevkonna peakoosolekul 13. veebruaril otsustati malevkonna juure asutada ka naiskodukaitse rühm.

1. veebruarist alates on 2. malevkonna pealike suhtes mõnesugused muudatused tehtud. Nii vabastati 1. kompanii pealiku kohalt omal palvel n.-ltm. A. Kurrikoff ja tema asemele määrati lipnik E. Anton; III-da kompanii pealikuks on määratud A. Põltsamaa, käskudetäitjaks pealikuks V. Karelson, sanitaarpealikuks prov. J. Lill ja propagandapealikuks H. Männik.

Veebruarikuul kinnitati kaitseliidu ülema poolt 2. malevkonna eraldusmärk käesidemel — kaks tamme lehte ja nende vahel kollane kilp, millel initsiaalid „T. 2. M.“, ja 4. malevkonna

eraldusmärk — üks tamme leht initsiaalidega „T. 4.“.

24. veebruari pidustustest võtsid osa kõik maleva üksused eestvedajatega.

Veebruarikuul algasid ka noormalevlaste ettevalmistused Värska laagriks. Osavõtjaid on siin 300 malevlase ümber ja need moodustavad 6 gruppi malevkondade kaupa.

Jatkusid ka vanamalevlaste õppused, malevlaste liigitamine laskurklassidesse jne.

Naiskodukaitsele korraldati 20. jaanuarist kuni 1. märtsini toitluskursus, et tutvustada naisrühmi toitlusnormidega ja toidu valmistamisviisiga meie kaitseväes, mis võiksid aluseks olla malevlaste toitmisel vastavatel juhtudel. Õppejõuks oli 2. diviisi intendant kapten Org.

Ka laskeasjanduse alal tutvustatakse naiskodukaitset ja selleks on kõik soovijad naiskodukaitse liikmed jagatud malevk. kaupa gruppidesse, mille tundidel võetakse läbi tutvumisme püsi ja revolvri materjaalosadega, sihtimise harjutused jne. Õppused on gruppide viisi üks kord kuus.

A. V.

Lipu annetamine Kadrina malevkonnale.

24. veebruar oli Kadrina malevkonnale kahekordne pidupäev. Pühitseti vabariigi 10. aastapäeva ja malevkond sai sel päeval annetuseks

kohalikkudelt seltskondlikkudelt organisatsioonidelt lipu.

24. veebruari hommikul oli Kadrina lipueh-

Kalevi malevkontra orkester.

tes. Seltsimaja ja vabadussõjas langenute mälestussammas on pärgadega kaunistatud. Hommikul vara kostab kirikutornist „Ärgake, nii vahid hüüdvad.“ Pärast jumalateenistust kirikus kogunesid mälestussamba ja vabadusvõitluses langenute mälestussamba juure kohalikkude seltside ja asutuste esindajad lippudega. Neid ümbritseb rahvahulk. Kohe marsib kohale malevkontra ja rivistub mälestussamba ning vabadusvõitluses langenute haudade vastu. Kohalik õpetaja õnnistab lippu, mille järele peastaabi õppe- ja spordipealik major Balder peab piduliku kõne. Pidupäeva mälestuseks löövad lipuvarde naised kaitseliidu ülema, Viru maleva ja lipu annetajate organisatsioonide esindajad. Lipu annab üle malevkontra pealikule hra Peddissonile peastaabi õppe- ja spordipealik, kes oma kõnes tähendab: Lipp on teile, kaitseliitlased, selleks pühaduseks, mis teid seob kohaliku seltskonnaga. Annetades malevkontrale lipu näeb Kadrina seltskond teis oma aate teostajaid. Kui teil tuleb veel võitlusesse astuda nende aadete eest ja üle elada raskeid päevi, siis tuletage meele seda lippu, meeletage, et teie ei ole üks, vaid teiega on rahvas. Kui neil päevadel teil jõud kipub kaduma ja energia lõppema, siis tuletage meele neid, kes siin haudades puhkavad, ka neil ei olnud kerge; raskuste peale vaatamata tulime võidule, see annab teile jõudu ja toob energia tagasi. Astuge ikka selle mälestussamba juure ja austage neid, kes langenud, see kasvatab teie vaimu.

Järgneb hümn. Segakoor laulab isamaalisi laule. Rongikäik, millele rahvas huljana järgneb, läheb seltsimajja, kus algab aktus.

Lipp on valmistatud kohaliku õpetaja hra Burmanni kavandi järele. Ta kujutab ühel pool riigilippu, teisel poolel on riigi-, kaitseliidu ja

Naiskodukaitsja!

«Kaitse Kodu!» on ka Teie häälekandja. Kas olete ta juba tellinud ise ja asunud ta tellimiste kogumisele? Kas olete juba saanud kaastööd?

Virumaa vapid, püha Katharina, millest kohalik kihelkond oma nime saanud, nurkades on Virumaa kaitseliidu värvid.

Lipu annetamisega malevkontrale on Kadrina seltskond tunnistanud sooja osavõttu malevkontra elust ja näidanud üles suurt tähelepanu kaitseliidule.

Pühalikudel pidupäevadel koondudes lipu ümber valdab kaitseliitlasi tundmus, et nad ei ole üks, vaid neis kehastub kohalik rahvas.

Uudis laskuritele ja kütidele!

Ilmus trükist Kaitseliidu Peastaabi kirjastusel:

„Kaitseliidu Laskemäärused Sõjaväepüssidest.“

Sisukord:

- I Kaitseliidu Ülema käsukiri.
 - II Seletuskiri „Laskemääruste“ juure.
 - III Kaitseliidu laskemäärused sõjaväepüssidest:
 - A. Laskesüsteem
 - B. Juhtnõõrid uue laskesüsteemi elluviimiseks.
 - IV Laskemärklauad ja seletuskiri nende juure.
 - V Algajate klassiharjutuste tabel.
 - VI II klassi laskurite klassiharjutuste tabel.
 - VII I klassi laskurite klassiharjutuste tabel.
 - VIII Esilaskurite klassiharjutuste tabel.
 - IX II klassi kütide klassiharjutuste tabel.
 - X I klassi kütide klassiharjutuste tabel.
 - XI Esikütide klassiharjutuste tabel.
 - XII Klassikatsete kontrollharjutused algajatele.
 - XIII Klassikatsete kontrollharjutused laskuritele.
 - XIV Klassikatsete kontrollharjutused kütidele.
 - XV Juhtnõõrid aruannete juure ja aruannete vormid.
 - XVI Laskemärgid ja nende väljaandmise reeglid.
- Lisa: laskemärkide tabel värvilises trükis.

80 lehekülge — Hind 25 senti.

Ameerika Ühisriikide laskemäärustik ütleb:

„Laskmine on üks huvitavam, kasulikum ja teaduslikum, kuid selle juures ka raskem spordiala.“

Sedasama toonitab meie Kaitseliidu Ülem kindral-major Roska omas käsukirjas uute laskemääruste kohta:

„...Esimeses järjekorras on laskmine toodud malevlastele lähedale, tehtud nende oma kasu jaoks. Kaitseliidu laskekool ei ole mingisugune igav ja pealesunnitav asi, vaid rajatud sportlasele alusele, kus iga laskmist harrastaja peale otsekohese kasu naudib ka suurt sportlist lõbu. Hea laskesportlane on ka hea lahinglaskur, seda tõendavad elukogemused.“

Laskeasjandus on kaitseliidu tähtsam õppe- ja spordiala, seepärast ei tohi „Laskemäärused“ puududa ühelgi pealikul, laskejuhatajal ega malevasel.

Raamat saadaval peastaabis ja kõikides malevate staapides.

Kui enamlased olid ja põgenesid.

Episoodid 1919. a. alult Tartus.

Istusime endise kaitseliitlase K. Marjaki kaupluses, Tartus, Peterburi tän., vastu Euroopa võõrastemaja, kus „punaste“ komissarid korteris. Vahevahel avanesid ukseid ja ilmusid välja või kadusid sisse paarikesed — soldat, punase lindiga mütsi ümber ning käevarrel (komissari tunnusmärk), naisterahval kaenlaalt kinni hoides, kõik suuremalt osalt tublisti viinastunud. Aken- del eesriideid ei olnud ja võis vabalt näha, kui sagedasti ilmus välja vaatama mõni preilike, või- leib ja juust või viinaklaas käes. Seal, äkki, jookseb suure rutuga sõdur ja kaob ukse vahele. Mõne silmapilgu järele kaovad lõbutsejad aken- delt, uksest tormavad kokkunud nägudega komis- sarid, sõdurid ja naisterahvad. Turule sõitjatelt talumeestelt võetakse hobused, pakitakse kraami regedele ning sõidetakse suure rutuga minema.

Kaupluse uksest tormab sisse sõdur — „and- ke tubakat, ruttu!“ Ruttab kaupmeest kõrvale lükates riulile, haarab pakke ja topib tasku. „Aga raha“ — sõnab Marjak ootamatusest toi- budes.

„Siin on“ . . . ja punane näitab tääki. „varsti tulevad „pursuid“, küll need juba maksavad, mi- nul ei ole aega.“ — Ja kiiresti ruttab „ostja“ välja.

Kuulda sõnad: „Põgenevad, o m a d tulevad, on varsti linnas!“

Kaupluste uksi ja aknaid suletakse kiirelt, talumehed põgenevad hobustega hoovidesse, kuulda paugud, kõik inimesed ärevil: „Tule- vad!“

Vaikus; siin ja seal mõni üksik soldat, ruttab kokkunult teistele järele. —

Ruttan korterisse, loobin puukuurist puuriida laiali ja kraabin sealt alt omade taganemisel pei- detud miilitsate nimekirjad — läheb vast tarvis! Pistan põuetasku.

Ruttab teatega vastu keegi naisterahvas: „Omad siin — tulge!“ Jookseme Liiva tänava nurgale Emajõe kaldale vahtima. Tähtvere mõi- sa poolt liiguvad sõjameeste kogud, astuvad, jooksevad, roomavad läbi lume. Kuulda üksi- kuid püssipauke. Seal, korraga: trrt — ja üle meie peade vihisevad kuulid, paarkümmend sam- mu tagapool tuiskab lumi ja lendavad jääkillud. Vististi keegi tulijatest, märgates suuremat rah-

vahulka, kollitas. Peitusime ruttu majanurkade taha, õnneks ei tabanud kedagi.

Ruttan linna. Uulitsatel üks, kaks või kolm meest kambas, valged käesidemed sinelitel, pool- kasukatel. Peavad kinni: „kes oled, kuhu lä- hed? Katsu, et koju saad!“ Ei aidanud midagi, võtsin taskust tuttava kaitseliidu lindi, sidusin käevarrele. Ei peatanud enam keegi, küsiti ai- nult: „kus tiblad, juhata punaseid?“

Raatus ees kaks kuulipildujat; Politseiplat- sil kuulipilduja — o m a d sõjariistad. Ruttab hiljaksjäänud „tibla“, äigab mõlema käega õhku ja jääb nagu midagi maast haardes käsipuule peadpidi alla ripnema — soomusronglase kuul tabas. — — —

Ruttan raekojahoonesse . . . kihin, kahin. Organiseeritakse omakaitset. Põrandad täis prahti, leivatükid, juusturattad jne. — jäänused põgenenud enamlaste ja nende juhtide küllusest.

Lui Olesk jookseb palja peaga ühest ruumist teise. Korraldab, organiseerib. „Kaitseliitlased, kes olid kaitseliitlased või miilitsamehed?“

Ulitasin nimekirjad. „Haa, see on väga hea! Võtke paber ja pliiats. Keda tunnete, kirjutage, andke püss ja käeside. Ei tunne — kuulake jä- rele, toogu kaks soovitajat. Siin on laud.“ Ja Olesk ruttas edasi. — — — —

Kästi organiseerida ja kokku korjata I jaos- kond. Koht — Laial tänaval (kus praegu Tartu garnisoni ohv. kasiino). Asusime tööle: kantselei ilma mingisuguste eeskirjadeta ja vormideta, kuid täpne. Süüa saime Jaama tänavalt raekoja taga asuvast majast — naised olid nobedad, toitsid selle aja kohta hästi ja kui endal aega ei olnud keha kinnitama minna, muretsesid virgad naised viibimata kõhutäie kohale.

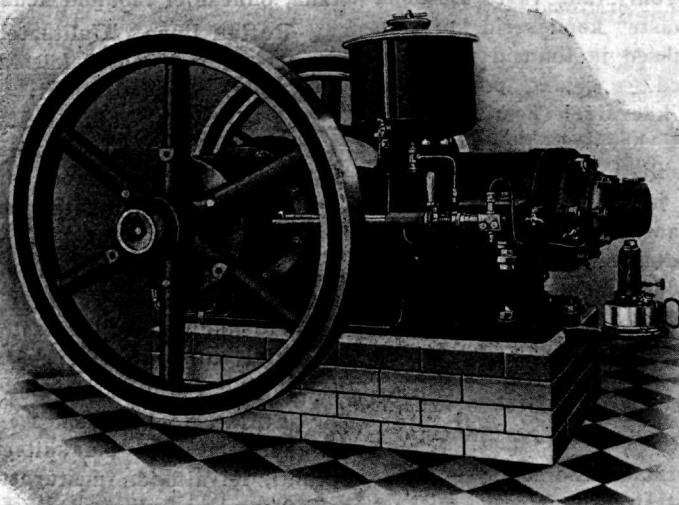
Oli juhtumisi, kus isegi vaksalis tunnil olijale tükk võileiba ja kruus sooja teed kätte viidi aga- rate naiste poolt. Oli tarvis ainult nende kesk- punkti teatada.

Kui niisuguse üksmeelse alustuse ja askel- duse järele kaitseliit praegusele kõrgusele ei oleks tõusnud, ei oleks ilmas õigustki.

Puudusid intriigid, oma „mina“ maksmapane- ku püüded ja asi edenes.

Kõigil lipukirjaks ainult: „Kodumaa tule- vik“ . . .

K. Kaasik.

Laost soovitame odavate hindadega:

Inglise balata ja nahast **masinarihmu** ja rihmaühendajaid, patent rihma sheibe «E H R A G», Ameerika masina- ja tsilindriõlisid, **D. V. F. kuulilaagreid** ja **teraskuule**, Ameerika, Rootsi ja teiste vabrikute kaatreid, saage ja **saekaatreid**. Kõiksuugu **puu** ja **rauatööstuse masinaid** j. n. e. Kuulsaid «Norra «FOSSI» vabriku smirgelsheibe igasuugu otstarbe jaoks.

R. WOLFI lokomobiile ja rehepeksugarnituure, Mayfarth, Gloria ja Veiperti rehepeksumasinaid,

Witte ja Massey-Harris mootoreid, linapuhastamise
- - - masinaid Helsingi j. n. e. j. n. e. - - -

Originaal **Ameerika, Rootsi** ja teiste vabrikute **nõidu** ja **viljalõikuse** masinaid, **hobuserhasid**, vedru-
äkkeid, kuulsaid **Heiligenbeili sahu**, Rootsi koore-
- - lahutajaid, piimakanne ja palju muud. - -

Hea kaup.

Odavad hinnad.

A.-s. W. Schneider & Ko.

Tallinnas

Estoonia puiestee nr. 19.

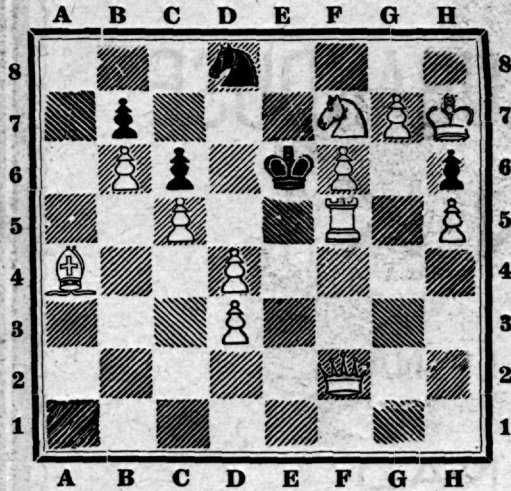
Male.

To. metaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 50.

Kokku seadnud Ilmar Raud (Viljandis).
„Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Kh7, Lf2, Vf5, Oa4, Rf7, Eb6, c5, d3, d4, f6, g7 ja h5.
Mustad: Ke6, Rd8, Eb7, c6 ja h6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Lahendused palutakse saata järgmisel aadressil: Tallinn, Narva maant. 26, krt. 6, A. Burmeister.

H. Bachmanni ülesande nr. 47 lahendus.

1. Oe3—d2, Ke5—f6,
2. Rf2—g4 annab matt.
1. (Oe3—d2), Ke5—d4,
2. Rd8—c6 annab matt.
1. (Oe3—d2), ükskõik,
2. Od2—c3 annab matt.

Õiged lahendused saatsid:

Evald Karp (Tallinnast), V. Põld (Pädestest), Richard Ollino (Narvast), Johann Kalmus (Vändrast), Martin Villemson (Pärnust), Ilmar Raud (Viljandist), Ed. Naarits (Kokorast).

Naljad.

Vaksalis.

„Kes on see ohvitser, kes juba kolm korda on nii õrnalt jumalaga jätnud tolle noore daamiga?“
„Aa — teda ma tunnen! Need tulevad iga rongi ajaks. Korterikitsikuse ohvrid. Abiellusid hiljuti ja pole omal veel korterit.“

Igavus.

„Küll on inimeste hulgas vast levinud igavustunne!“ jutustab Mardik. „Eile õppisin tundma üht imevat last, see küsis, kui ema tahtis teda magama hällitada, vihaseks: „Kas igapäev ikka üks ja sama?“

Tarvitage paremaid
paberosse

Aino Juubel

20 fk. kr. -.35

20 fk. kr. -.25

A.-S. Astoria

135

EESTIMAA TÖÖSTUSE JA KAUBANDUSE PANK

PEAPANK: TALLINNAS

OSAKONNAD:

TARTUS, VILJANDIS, HAAPSALUS, NAR-
VAS, PÄRNUS, PETSERIS, VALGAS.

TELEGRAMMIDE AADRESS: INDUSTRIEBANK.

AKTSIAKAPITAL: KR. 2.000.000.—

TAGAVARAKAPITALID: KR. 900.000.—

PANK TOIMETAB KÕIKSUGU
PANGAOPERATSIOONE.